

Ойлик

ОЙЛИК ИЖТИМОЙИ-МАЪРИФИЙ ЖУРНАЛ, 1434, ЗУЛҲИЖЖА, 4-СОН

«ОДАМЛАРНИ
ҲАЖГА
ЧАҚИР...»

ЭХРОМДАГИ КИШИГА ҲАРОМ
БЎЛАДИГАН НАРСАЛАР

7

БАДАЛ ҲАЖ

13

ОТА-ОНА НОМИДАН
ҲАЖЖИ БАДАЛ ҚИЛИШ

15

УММУ КУЛСУМ РОЗИЯЛЛОҲУ
АНҲОНИНГ ФАЗЛЛАРИ

17

ЗУЛҲИЖЖА ОЙЛАРИДА
ЎЗ БЕРГАН МУҲИМ ВОҚЕАЛАР

20

«ОМИНА» ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛИНИНГ
ҲАЙЪАТ АЪЗОЛАРИ:

Одинахон Муҳаммад Юсуф
Муяссар Қайумова
Гўзал Дадамұхамедова
Ирода Аҳмедова
Назокат Қосимова
Дилафруз Юсупова
Гулшода Мўминова
Зарнигор Аҳмадалиева
Умму Муҳаммад Билол

Дизайнер Равшан Маликов

Электрон манзил: muslimalar1@gmail.com

ШАҲАРЛАР ОНАСИ

25

УЛУҒЛАРНИНГ ЎГИТЛАРИ

28

ШАРҚ АЁЛЛАРИНИНГ
ГЎЗАЛЛИК СИРЛАРИ

32

Ҳаж ва қурбонлик қилиш сятлари

«Иброҳимга Байтнинг жойини белгилаб бериб: «Менга ҳеч нарсани шерик қилма, Байтимни тавоф қилгувчилар, (ибодатда) қоим турувчилар ҳамда рукуъ, сужуд қилувчилар учун поклагин» (Ҳаж сураси, 26-оят)!

«Одамларни ҳажга чақир, улар сен томон пиёда ва озиб кетган уловлар устида узоқ-узоқ йўллардан келсинлар» (27-оят).

«Ва ўзлари учун бўладиган манфаатларга шохид бўлсинлар. Маълум кунларда уларга ризк қилиб берган чорва ҳайвонларини (сўйишда) Аллоҳнинг исмини зикр қилсинлар. Бас, улардан энглар ва бечора, фақирларга ҳам егизинглар» (28-оят).

«Сўнгра ўзларидаги қирларни кетказсинлар, назрларига вафо қилсинлар ва «қадимги уй»ни тавоф қилсинлар», деганмиз» (29-оят).

Демак, Қурайш кофирларининг Масжидул Ҳаромга эга чиқиб, мусулмонларни у ерга киришдан ман қилишга ҳеч қандай ҳақлари йўқ.

Аввало, Байтуллоҳни улар қурмаган.

«Иброҳимга Байтнинг жойини белгилаб бериб...»

Ҳатто Каъбаи Муаззамани каерга қуришни ҳам Аллоҳ таолонинг Ўзи белгилаб берган. Белгилаб берганда ҳам, Ўзининг пайғамбари Иброҳим алайҳиссаломга белгилаб берган. Қурайш кофирларига эмас. Иброҳим алайҳиссалом ўғиллари Исмоил алайҳиссалом билан Аллоҳ таолонинг амрига мувофиқ, кўрсатилган жойга Байтуллоҳни қуриб битирганларидан сўнг, Аллоҳдан қуйидаги фармон келди:

«Менга ҳеч нарсани шерик қилма...»

Яъни «Менга дунёдаги ҳеч бир нарсани шерик келтирма. Байтнинг эгасига ширк келтириш мумкин эмас. Унинг шериги йўқ».

Аммо Қурайш қабиласи кофирлари Байтнинг атрофида, унга қўшни бўлиб яшаб туриб, сон-саноксиз бутларни Байтуллоҳнинг эгасига «шерик худолар» билиб, уларга ибодат қилмоқдалар. Ҳатто Байтуллоҳнинг ичига ҳам уч юз олтмиш бутни киритиб қўйиб, яна қандай қилиб, Масжидул Ҳаромга эга чиқадилар?! Мусулмонларнинг унга кириш йўлларини тўсадилар?!

«...Байтимни тавоф қилувчилар, (ибодатда) қоим турувчилар ҳамда рукуъ, сужуд қилувчилар учун поклагин».

Байтуллоҳнинг эгаси Аллоҳ таоло томонидан унинг қурувчиси Иброҳим алайҳиссаломга айтилаётган бу сифатлар Қурайш кофирларида эмас, мусулмонларда мавжуд. Демак, Байтуллоҳга, Масжидул Ҳаромга Қурайш кофирлари эмас, мусулмонлар ҳақлидирлар.

«Одамларни ҳажга чақир...»

«Эй Иброҳим, одамларни ҳаж ибодатига чақир». Демак, ҳаж фақат Қурайш кофирлари учун эмас. Ҳамма одамлар учундир.

«...улар сен томон пиёда ва озиб кетган уловлар устида узоқ-узоқ йўллардан келсинлар».

Энг узоқ юртлардан ҳам келсинлар. Пиёда юриб бўлса ҳам, келсинлар. Йўл узоқлигидан, машаққатлилигидан уловлари озиб-хориб кетса ҳам, келсинлар.

Байтуллоҳнинг эгаси унинг қурувчисига шундай деб турганидан кейин, Қурайш кофирларининг мусулмонларни ундан тўсишга ҳеч ҳақлари йўқ.

«Ва ўзлари учун бўладиган манфаатларга шохид бўлсинлар».

Байтуллоҳни ҳаж қилишда ҳар бир хожи учун кўплаб дунё ва охираат манфаатлари бор. Ҳажда ижтимоий, иқтисодий ва маънавий манфаатлар кўп. Ҳажга келувчилар, аввало, Аллоҳга ибодат қиладилар, такволари зиёда бўлади, қолаверса, бир-бирлари билан танишадилар, ўзаро фикр ва тажриба алмашадилар, фойдали маслаҳатлар оладилар, шунингдек, савдо-сотик, тижорат ҳам қиладилар. Уларнинг бу манфаатлардан баҳраманд бўлишга ҳақлари борлигини Аллоҳнинг Ўзи эълон қилиб қўйган. Энди қандай қилиб Қурайш кофирлари мусулмонларни Масжидул Ҳаромдан, мазкур манфаатлардан тўсадилар?!

«Маълум кунларда уларга ризқ қилиб берган чорва хайвонларини (сўйишда) Аллоҳнинг исмини зикр қилсинлар».

Ҳаж палласи Аллоҳни зикр қилиш авжига чиқадиган мавсум. Бу мавсумнинг авжи эса ийд кунлари бўлиб, унда қурбонлик сўйиш жараёнида зикр яна кучаяди. Ҳар бир ҳожи Аллоҳ йўлида барча нарсани қурбон қилиш рамзи сифатида, Аллоҳнинг номини зикр этиб туриб, туя, мол, қўй каби чорва хайвонларини қурбонлик қилади.

«Бас, улардан енглар ва бечора, фақирларга ҳам егизинглар».

Қурбонлик қилувчи ҳожи қурбонлигидан ўзи еса ҳам бўлади, бева-бечора, фақир-фуқароларга егизса ҳам бўлади.

Масжидул Ҳаромнинг эгаси Аллоҳ таолонинг бу амрига қарши мусулмонларни ўша манфаатлардан, қурбонлик қилишдан, Аллоҳнинг номини зикр этишдан тўсишга Қурайш кофирларининг нима ҳаққи бор?!

«Сўнгра ўзларидаги қирларни кетказсинлар...»

Қурбонлик қилиб бўлганидан кейин, ҳожига эҳромдан чиқишга рухсат бўлади. Шунда унинг учун эҳром вақтида мумкин бўлмаган соч олдириш ёки қисқартиришга, қўлтиқ остидаги ва бошқа жойлардаги тукларни, тирноқларни олишга изн берилади. Ҳожи бу ишларни бажариб, ювиниб-таранади. Оятда

«...ўзларидаги қирларни кетказсинлар...» дейишдан мақсад шу.

«...ва «қадимги уй»ни тавоф қилсинлар».

«Қадимги уй»дан мурод Каъбатуллоҳ. Бу тавоф «фарз тавоф», «ифоза тавофи» дейилади. Бу тавофсиз ҳаж ҳаж бўлмайди. Бу амални адо этиш билан ҳаж ибодати ҳам тугайди.

Ушбу ибодатлардан мусулмонларни тўсишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Ким уларни тўсса, катта гуноҳ қилган, зулм ила илҳодга юрган бўлади.

Масжидул Ҳаромнинг тарихи ва унда қилинадиган амаллар ана шулардан иборат. Аллоҳ таоло у ернинг хурматини сақлашга чақирган. У ерда маълум ишларни ҳаром қилган. Бунга ҳамма амал қилиши керак.

«Ана шундай. Ким Аллоҳ ҳаром қилган нарсаларга риоя қилса, бас, бу Робби ҳузурда унинг ўзи учун яхшидир. Ва сизларга тиловат қилинадиганлардан бошқа чорва хайвонлари ҳалол қилинди. Бас, бутлардан иборат ифлосликдан йироқ бўлинг ва ёлғон сўздан йироқ бўлинг...» (30-оят).

Аллоҳ таолонинг ҳалол-ҳаром деган йўриғига риоя этиш ҳар бир инсоннинг бурчидир.

«Ана шундай. Ким Аллоҳ ҳаром қилган нарсаларга риоя қилса, бас, бу Робби ҳузурда унинг ўзи учун яхшидир».

Ким Аллоҳ ҳаром қилган ишларга риоя қилса, унинг ўзига яхши бўлади. Аллоҳ ҳаром деган шундай ишларнинг энг муҳими Масжидул Ҳаромни ҳурмат қилиб, уни ҳаж, зиёрат этишни хоҳлаганларнинг йўлини тўсмасликдир. Бу муқаддас жойни Аллоҳ таоло омонлик, тинчлик, осойишталик маскани этиб қўйган, ана ўшанинг риоясини қилиш керак. У ерда душманлик, тажовузкорлик ва йўлтўсарлик ҳаром қилинган. Буларни Аллоҳ ҳаром қилган. Одамлар ўзларича ҳаром қилиб олган ишларнинг риоясини қилишга ҳеч ким мажбур эмас. Жумладан, ҳеч кимдан мушриклар ўзларига минишни ва ейишни ҳаром деб эълон қилган хайвонларни минмай, емай юриш талаб этилмайди. Бу борада ҳозирча шуни билиб қўйиш кифоя:

«Ва сизларга тиловат қилинадиганлардан бошқа чорва хайвонлари ҳалол қилинди».

Аллоҳ ҳаром қилган хайвонлар кейинги оятларда баён этилган. Уларни ўз ўрнида ўрганамиз. Демак, бирор нарсани ҳаром қилиш фақат Аллоҳнинг иши. Фақат Аллоҳ ҳаром қилган нарсаларнинггина риоясини қилиш керак.

Умуман, ҳаром, нопок ва нажас нарсалардан четда бўлиш лозим. Шунинг учун ҳам оят сўнгида қуйидаги амр келади:

«Бас, бутлардан иборат ифлосликдан йироқ бўлинг...»

Бутлар маънавий нажосатдир. Ким уларга яқинлашса, ифлосликка яқинлашган бўлади.

«...ва ёлғон сўздан йироқ бўлинг».

Ширк келтириш энг катта ёлғондир. Шу билан бирга, ёлғон сўз ҳам ширкка тенглаштирилмоқда.

Имом Аҳмад ибн Ҳанбал Фотик Асадий розияллоху анҳудан қилган ривоятда айтилишича, Набий соллаллоху алайҳи васаллам бир куни бомдод намозини ўқиб бўлиб, ўринларидан турдилар ва: «Ёлғон шаҳодат Аллоҳга ширк келтиришга тенглаштирилади», – дедилар-да, шу оятни тиловат қилдилар.

«Аллоҳга бўлган иймондан оғмай, Унга ширк келтирувчи бўлмай. Ва ким Аллоҳга ширк келтирса, бас, у гўёки осмондан қулаб тушган-у, уни йиртқич қуш олиб қочган ёки уни шамол узоқ-узоқларга учуриб кетган кабидир» (31-оят).

Инсон иймонга эришганда юқори мартабаларга эришган бўлади. Аммо кимки ўша юксак мартабани

хохламай, Аллоҳга ширк келтирса, худди осмондан кулаб тушган каби бўлади. Осмондан кулаб тушишнинг ўзигина эмас, балки ундан ҳам ёмон бўлади. Ерга тушар-тушмас, уни йиртқич куш ўз чангалига олиб, одам кўрмайдиган чет жойга олиб қочади. Ёки қаттиқ шамол уни энг хилват жойларга учирай кетади. Мушрикнинг мисоли шу.

«Ана шундай. Ким Аллоҳнинг нишонларини улуғласа, бас, албатта, бу қалбларнинг тақвосидандир» (32-оят).

Биз ушбу оят маъносида «нишонлар» деб таржима қилган ибора Куръони Каримда «шаоир» деб айтилган. Бу «шаъйра» сўзининг жами – кўплик шакли бўлиб, «нишон», «белги», «аломат» деган маъноларни билдиради. Бу сўз Аллоҳ таолога нисбат берилиб, «шаоирulloх» – «Аллоҳнинг нишонлари» дейилганда эса Аллоҳнинг дини, Исломнинг кўзга кўринган, шон-шавкати аломати бўлган ибодатлар кўзда тутилади. Ушбу ояти каримада эса «нишонлар» деганда қурбонликка сўйиладиган қатта хайвонлар кўзда тутилмоқда.

Демак, ҳажда сўйишга аталган хайвонларни улуғлаш, авайлаш, эъозлаш қалб тақвосидан экан. Чунки ҳаж ибодатидан кўзланган асосий мақсад ҳам тақводир.

«Сизга уларда маълум муддатгача манфаатлар бордир. Сўнгра уларнинг (сўйиш) ўрни «қадимги уй»дадир» (33-оят).

Яъни ўша қурбонлик учун атаб, олиб чиққан хайвонларингиздан маълум муддат манфаатланиб турсангиз бўлади. Миниш мумкин бўлганини миниб, соғиш мумкин бўлганини соғиб ичиш, шунингдек, юк ортиш ва бошқа мақсадларда фойдаланса бўлаверади.

Сўнгра, вақти келганда, «қадимги уй» – Байтуллох агрофида, хусусан, Минода қурбонлик учун сўясиз. Ана шундай қурбонликлар барча умматларда қилинган.

«Ҳар бир умматга, уларга ризқ қилиб берган чорва хайвонлари узра Аллоҳнинг исмини зикр қилишлари учун, қурбонлик жорий этганмиз. Бас, илоҳингиз ягона Илоҳдир. Бас, Унгагина мусулмон бўлинг. Тавозеълиларга башорат бер» (34-оят).

«Улар Аллоҳ зикр қилинганда, қалблари титрайдиган ва ўзларига етган мусибатга сабр қилувчилар ҳамда намозни тўқис адо этувчилардир, уларга ризқ қилиб берган нарсамиздан инфоқ қиладилар» (35-оят).

Демак, Аллоҳ таоло қурбонлик қилишни ҳамма умматларга жорий этган. Қурбонлик ҳам қатта ибодатлардан саналади. Ҳамма ибодат Аллоҳ учун бўлганидек, қурбонлик ибодати ҳам Аллоҳ учундир. Одамларга чорва хайвонларини ризқ қилиб бергани учун улар шукр қилиб, улуғлаб, Аллоҳнинг номини зикр қилсинлар деб, қурбонлик жорий этилган. Шу боис, Аллоҳдан бошқанинг номи айтилиб сўйилган хайвоннинг гўшти ҳаром бўлади.

Ҳамма умматларга қурбонлик қилиш буюрилганлиги ҳақидаги хабардан кейин,

«Бас, илоҳингиз ягона Илоҳдир», – деб, Аллоҳнинг ягоналиги эслатилмоқда.

Ҳа, ҳамманинг илоҳи – маъбуди Биру Бор Аллоҳ таолодир. Ҳамма фақат Унгагина ибодат қилиши керак. Ҳамма Унгагина қурбонлик сўйиши керак.

«Бас, Унгагина мусулмон бўлинг».

Ҳамма фақат Аллоҳ таолонинг Ўзигагина таслим бўлиб, итоат этиши керак. Унгагина иймон келтириб, мусулмон бўлиши керак. Ана ўшандагина икки дунё саодатига эришади.

Қуйидаги жумлаларда васфи келган бандалар башоратга ҳақли бўладилар:

«Тавозеълиларга башорат бер».

Аллоҳ таолога тоат қилиб, ўзини мутавозе тутган бандаларга башорат бер. Эй Пайғамбар, эй улуғ шаън соҳиби!

Уларнинг васфлари қуйидагича:

«Улар Аллоҳ зикр қилинганда, қалблари титрайдиган...»

Яъни уларнинг қалблари шунчалик пок, Аллоҳнинг муҳаббатига тўлиқки, уларга тарғиб-ташвиқнинг ҳам кераги йўқ, фақат Аллоҳнинг номи зикр қилинса, бас, қалблари титраб кетади.

«...ва ўзларига етган мусибатга сабр қилувчилар...»

Мусибат етганда, жазавага тушмайдилар, сабрсизлик қилмайдилар, балки Аллоҳнинг қазосига рози бўлиб, сабр этадилар.

«...намозни тўқис адо этувчилардир...»

Намозни тўқис адо этмасдан туриб, башоратдан умидвор бўлиш асло мумкин эмас.

«...уларга ризқ қилиб берган нарсамиздан инфоқ қиладилар».

Булар молиявий ибодатлари бўлади.

Ҳажда бадан ибодатига қўшилиб, молиявий ибодат ҳам бор. Мисол учун, қурбонлик қилиш.

«Ва туяларни сиз учун Аллоҳнинг нишонларидан қилдик. Уларда сизга яхшилик бор. Уларга олд оёқларидан бири боғлоғлик турган ҳолида Аллоҳнинг номини зикр қилинг. Ёнлари ерга текканида эса, бас, улардан энг, қаноатли ва тиланган камбағалларни ҳам

таомлантиринг. Шундай қилиб, уларни сизга беминнат хизматкор қилиб қўйдик. Шоядки, шукр қилсангиз» (36-оят).

Аллоҳ субҳанаху ва таоло ушбу ояти каримада қурбонлик қилинадиган ҳайвонларнинг энг каттаси бўлмиш туя ҳақида сўз юритмоқда.

«Ва туяларни сиз учун Аллоҳнинг нишонларидан қилдик».

Яъни туяларни Аллоҳнинг динидаги улкан ибодатга қурбон этиладиган ҳайвонлардан қилдик.

«Уларда сизга яхшилик бор».

Туяларда одамлар учун кўплаб яхшиликлар бор. Керак бўлганида минадилар, юк ортадилар, маркабларга қўшадилар, сутини ичадилар, гўштини ейдилар, терисидан, жунидан фойдаланадилар, сотиб, моддий манфаат кўрадилар. Энг муҳими, уларни қурбонликка сўйиб, Аллоҳга қурбат ҳосил қиладилар.

«Уларга олд оёқларидан бири боғлоғлик турган ҳолида Аллоҳнинг номини зикр қилинг».

Туя тик турган ҳолида, олд оёқларидан бирини бўйнига боғлаб туриб, сўйилади. Бу ҳол араб тилида бир сўз билан «саваффа» дейилади. Демак, туяни қурбонликка сўйиш учун олд оёқларидан бирини боғлаб қўйган чоғда Аллоҳнинг номини зикр қилиб, сўйиш керак.

Яъни «Бисмиллаҳи, Аллоҳу акбар. Аллоҳумма, минна илайка», деб туриб сўйиш керак. Сўйгандан сўнг,

«Ёнлари ерга текканида эса, бас, улардан енг, қаноатли ва тиланган камбағалларни ҳам таомлантиринг».

Яъни сўйилган туялар ерга йиқилганларидан сўнг, гўшtidан ўзингиз ҳам тановул қилинг. Иффа-ти тиланишга йўл бермай, қаноат қилиб турган камбағалларга ҳам, қаноат қила олмай, тиланиб юрган камбағалларга ҳам беринг.

«Шундай қилиб, уларни сизга беминнат хизматкор қилиб қўйдик».

Улкан жасадли, қувватли бўлса ҳам, сиз ақл ишлатиб, уларни измингизга соласиз, фойдаланасиз.

«Шоядки, шукр қилсангиз».

Шоядки, шунчалик шароит яратиб берган Аллоҳга мақтовлар айтсангиз, У берган неъматларни ўз ўрнида ва Уни рози қиладиган этиб сарфласангиз.

Қурбонлик қилиш ибодати ҳам, бошқа ибодатлар каби, Аллоҳ учун дейилса-да, аслида, фойдани инсон кўради. Қурбонлик қилинган ҳайвоннинг гўшtidан сўйган одамнинг ўзи ва фақир-фуқаролар манфаатдор бўладилар.

«Уларнинг гўшtlари ҳам, қонлари ҳам зинҳор Аллоҳга етмас. Лекин Унга сиздан тақво етадир. Шундай қилиб, сизни ҳидоят қилгани эвазига Аллоҳга такбир айтишингиз учун уларни сизга бўйинсундириб қўйди. Яхшилик қилгувчиларга башорат бер» (37-оят).

Ҳа, қурбонликка сўйилган ҳайвонларнинг гўшtlарини ҳам, қонларини ҳам Аллоҳ таоло олмайди. У Зот уларга муҳтож эмас. Қурбонлик қилишдан мақсад банданинг Аллоҳ амрига итоатини, тақвосини намоён этишдир. Банда ихлос билан қурбонлик қилиб, Аллоҳнинг йўлида ҳайвон сўймоқдами, демак, ўша банданинг Аллоҳ таолога тақвоси бор экан. Аллоҳнинг розилиги учун борини қурбон қилишга тайёр экан. Шу билан бирга, қурбонлик қилиш банда учун Аллоҳни улуғлашга бир фурсатдир.

«Шундай қилиб, сизни ҳидоят қилгани эвазига Аллоҳга такбир айтишингиз учун уларни сизга беминнат хизматкор қилиб қўйди».

Банда Аллоҳни қанча улуғласа, шунча оз. Биргина ҳидоятга бошлаб қўйгани учун қанча такбир айтса, оз. Қурбонлик қилиш ҳам, Аллоҳнинг йўлида ҳар қандай қурбонлик беришга тайёр эканини кўрсатиш ҳам ўша ҳидоят учун Аллоҳ таолони улуғлашдир.

Имом Абу Ҳанифа мазҳаблари бўйича, моли закот бериш нисобига етган муқим одамга қурбонлик қилиш вожиб бўлади.

«Яхшилик қилувчиларга башорат бер».

Яъни «Тасаввурни, эътиқодни, амални, ибодатни ўнглаган ва бошқа бурчларни яхши адо этадиганларга хушхабар бер».

Мўмин-мусулмонлар ушбу ибодатларни қилишлари лозим. Лекин мушрик-кофирлар уларга бу имкониятни бермаяптилар. Уларнинг тинчларини бузиб, хужум қилмоқдалар. Масжидул Ҳаромдан, Аллоҳнинг йўлидан тўсмоқдалар. Нима қилиш керак? Улар доимо кофирлардан кўркиб юраверади-ларми?

*Ҳаж сураси, 26-37-оятлар.
«Тафсири Ҳилол» китобидан олинди.*

ЭХРОМДАГИ КИШИГА ҲАРОМ БЎЛАДИГАН НАРСАЛАР

منها لبس الثياب والطيب

Кийим кийиш ва хушбўй суртиш

– عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرَمُ مِنَ الثِّيَابِ قَالَ: لَا يَلْبَسُ الْقُمُصَّ وَلَا الْعَمَامَةَ وَلَا السَّرَاوِيْلَاتِ وَلَا الْبِرَانِسَ وَلَا الْخِفَافَ إِلَّا أَحَدًا لَا يَجِدُ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ حُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَلَا تَلْبَسُوا مِنَ الثِّيَابِ شَيْئًا مَسَّهُ الرَّعْفَرَانُ أَوْ وَرْسٌ.

Ибн Умар розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Бир киши:

«Эй Аллохнинг Расули! Эҳромдаги киши қайси кийимларни кияди?» деди.

«Кўйлаклар, саллалар, шалворлар, кулоҳлар, махсиларни киймайди. Аммо кийгани кавуш топмаса, махси кийиб, ошиғидан пастидан кесиб олсин. Заъфарон ва варас теккан кийимларни кийманглар», дедилар».

Шарҳ: Умуман олганда, эркак киши эҳромга кирганда тикилган нарса кийиши мутлақо мумкин эмас.

«Заъфарон» сариқ рангли ўсимлик бўлиб, уни кийимларга кўпроқ хушбўй нарса сифатида суртилган.

«Варас» Яманда ўсадиган сарғиш-қизил ўсимлик бўлиб, у ҳам хушбўй нарса сифатида ишлатилган. Ҳаж ва умра қилувчи киши эҳром кийимига бу икки нарсани суртиши мумкин эмас.

Эҳромдаги эркак кишининг оёқларининг уст қисми очиқ бўлиши лозим. Шунинг учун кавуши йўқ одам махси кийишга мажбур бўлса, унинг ошиғидан пастини кесиб ташлаши лозим.

– وَفِي رِوَايَةٍ: مَنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ وَمَنْ لَمْ يَجِدِ إِزَارًا فَلْيَلْبَسْ سَرَاوِيلًا.

Бошқа бир ривоятда:

«Ким кавуш топмаса, махси кийсин. Ким изор топмаса, шалвор кийсин», дейилган.

Албатта, кавуш топмаган киши аввалги ривоятда айтилганидек, махсини ошиғидан пастидан кесиб, кияди. Изор – эҳром боғлаган эркак киши киндигидан пастига тутадиган лунги. Изорни топмаган киши шалвор кийиб олса бўлар экан. Бунда ўша кийимнинг иложи борича изорга яқин бўлиши риоя қилинади.

عَنْ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالْحِجْرَانَةِ قَدْ أَهَلَ بِالْعُمْرَةِ وَهُوَ مُصَفَّرٌ لِحَيْتِهِ وَرَأْسُهُ وَعَلَيْهِ حُبَّةٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَحْرَمْتُ بِعُمْرَةٍ وَأَنَا كَمَا تَرَى فَقَالَ: انْزِعْ عَنْكَ الْحُبَّةَ وَاغْسِلْ عَنْكَ الصُّفْرَةَ وَمَا كُنْتَ صَانِعًا فِي حَجِّكَ فَاصْنَعُهُ فِي عُمْرَتِكَ. رَوَاهُمَا الْحَمْسَةُ.

Яъло ибн Умайя розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloх соллаллоху алайхи васаллам Жаъронада умра ниятини қилиб бўлганларида соқоли ва бошини сарикқа бўяган, чопон кийиб олган бир киши келди ва:

«Эй Аллоҳнинг Расули! Мен умрага эҳром боғладим. Ўзим эса сиз кўриб турганингиздек», деди.

«Устингдаги чопонни еч. Ўзингдаги сарикни юв. Ҳажингда нима қилсанг, умрангда ҳам шуни қил», дедилар».

Иккисини бешовлари ривоят қилганлар.

Демак, умрада ҳам худди ҳаждаги каби эҳром боғланади ва ҳажга эҳром боғлаган кишига ҳаром бўлган нарсалар умрага эҳром боғлаган кишига ҳам ҳаром бўлади. Ушбу ривоят қахрамони каби тўн кийиш, соч-соқолни бўяш каби ишлар шулар жумласидандир.

— عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا كَانَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَقَصَتْهُ نَاقَتُهُ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَمَاتَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْهِ وَلَا تَمْسُوهُ بِطَيْبٍ وَلَا تُحْمَرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبِّيًّا. رَوَاهُ الشَّيْخَانِ وَالتِّرْمِذِيُّ.

Ибн Аббос розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Бир киши Набий соллаллоху алайхи васаллам билан бирга эди. Бас, туяси уни эҳромдаги ҳолида йикитди. У ўлиб қолди. Шунда Расулulloх соллаллоху алайхи васаллам:

«Уни сув ва сидр ила ювинглар. Икки (эҳром) кийими ила кафанланглар. Унга хушбўй суртманглар. Унинг бошини ўраманглар. Чунки у қиёмат куни «лаббайка»ни айтган ҳолида тирилтирилади», дедилар».

Икки Шайх ва Термизий ривоят қилганлар.

Шарҳ: Бу ҳадиси шарифда эҳромда юрганида ўлган одамга оид ҳукмлар баён этилмоқда.

1. У сув ва сидр билан ювилади. Сидр юмшатиш хусусиятига эга бўлган ўсимлик бўлиб, Арабистонда маййит ювиладиган сувга қўшилади.

2. Уни эҳром кийимлари билан кафанлаш афзал.

3. Унга хушбўй нарса суртилмайди. Чунки у ўлимидан олдин ҳам хушбўй нарса ҳаром бўлган ҳолда эди.

4. Унинг боши беркитилмайди. Чунки у ўлимидан олдин ҳам боши очиқ юриши лозим ҳолда эди.

5. Унинг бу ҳолда ўлиши шарафлидир. У қиёмат куни «лаббайка»ни айтган ҳолда қайта тирилади.

— عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى النِّسَاءَ فِي إِحْرَامِهِنَّ عَنِ الْقَفَّازِينَ وَالنَّقَابِ وَمَا مَسَّ الْوَرُسُ وَالزَّعْفَرَانَ مِنَ الثِّيَابِ وَتَلْبَسَ بَعْدَ ذَلِكَ مَا أَحَبَّتْ مِنَ الْوَانَ الثِّيَابِ مُعْصَفَرًا أَوْ حَزْرًا أَوْ حُلِيًّا أَوْ سِرَاوِيلَ أَوْ قَمِيصًا أَوْ خُفًّا. رَوَاهُ أَصْحَابُ السُّنَنِ وَأَحْمَدُ.

Ибн Умар розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайхи васалламнинг аёлларни эҳромда қўлқоп кийишдан, ниқоб тутишдан ва заъфарон ҳамда варас теккан нарсани кийишдан нахий қилганларини эшитдим. Ундан бошқа яхши кўрган рангдаги кийимларини: бўялганми, ипакми, такинчоқми, лозимми, кўйлакми, махсими, кияверсин».

«Сунан» эгалари ва Аҳмад ривоят қилганлар.

Шарҳ: Бу ҳадиси шарифдан аёлларнинг эҳром кийимлари эркактарникидан тамомила бошқача эканлиги яққол кўриниб турибди. Кийим хусусида эҳромдаги аёлга уч нарса ман қилинади:

1. Қўлқоп кийиш.

Баъзи аёллар ўзларини беркитиш мақсадида ҳатто қўлларига қўлқоп кийиб олишади. Бу нарса эҳромдаги аёлга мумкин эмас. Эҳромдаги аёлнинг икки қўлининг бўғинидан пасти очиқ туриши керак.

2. Ниқоб тутиш.

Баъзи аёллар тақво қилиб, юзларини ниқоб билан бутунлай тўсиб, фақат икки кўзларинигина очиқ юрадилар. Бу нарса ҳам эҳромдаги аёлга мумкин эмас. Эҳромдаги аёлнинг юзлари берк бўлиши дуруст эмас.

3. Заъфарон ва варас суртилган кийим кийиш.

Чунки заъфарон ва варас хушбўй нарсалардир. Эҳромдаги кишига бошқа хушбўй нарсалар қатори улар ҳам ман қилинган. Бу борада эҳромдаги эркактар ва аёллар баробардирлар.

Аёл киши мазкур нарсалардан бошқа кийимларни кияверади.

- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ الرُّكْبَانُ يَمْرُونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ

رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مُحْرَمَاتٌ فَإِذَا حَادَوْا بِنَا سَدَلْتُ إِحْدَانًا جَلْبَابَهَا
مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ
وَأَبْنُ مَاجَةَ.

Ошиа розияллоху анҳодан ривоят қилинади:

«Бизнинг олдимиздан отлиқлар ўтарди. Биз эса Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам билан бирга эҳромда эдик. Улар тўғримизга келганларида (хар) биримиз жилбобимизни бошимиздан юзимизга тушириб олардик. Улар биздан ўтиб кетганларида уни очардик».

Абу Довуд ва Ибн Можа ривоят қилганлар.

Шарҳ: Бу ҳадисдан эҳромдаги аёлларнинг бегона эркаклардан юзларини тўсишлари лозимлиги келиб чиқади. Бу ривоят Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг азвожи мутаххаротларига хос бўлиши ҳам мумкин.

Умуман олганда, аёл кишининг эҳромдалик чоғида юзи ва кафтларини тўсиши ҳаромдир. Фақат номахрам эркакларга дуч келиб қолгандагина юзини улардан беркитади.

ومنها قتل الصيد إلا الضار منه

Зарарсиз ов ҳайвонини ўлдириш

Аллоҳ таоло: «Денгиз ови ва унинг таоми сизга ва сайр қилувчиларга ҳалол этилди. Модомики эҳромда экансиз, сизга қуруқлик ови ҳаром қилинди. Ҳузурда тўпланадиганингиз Аллоҳга такво қилинг», деган (*Моида сураси, 96-оят*).

Эҳромдаги инсоннинг сув ҳайвонларини ов қилиши ёки унинг таомидан истеъмол қилиши жоиз. Лекин

«Модомики эҳромда экансиз, сизга қуруқлик ови ҳаром қилинди».

Яъни, Аллоҳнинг амрига итоат қилмоғингиз зарур. Бу иш такво билан бўлади. Шундай экан, қиёмат куни

«Ҳузурда тўпланадиганингиз Аллоҳга такво қилинг».

Мазкур ҳукм, яъни овнинг ёки бошқа яна баъзи бир ишларнинг ҳаром қилиниши фақат ҳаж ва умра замонидагина тааллуқли эмас. Балки баъзи маконларда доимий равишда жорий этилган. Шунингдек, айрим ойлар ҳам ҳаром қилинган.

Эҳромдаги киши учун қуруқликдаги ҳайвонларини овлаш ҳаромдир. Улар бу ишни қилишлари мумкин эмас.

- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: أَهْدَى الصَّعْبُ بَنَ جَنَامَةَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ حِمَارٌ وَحَشٌّ وَهُوَ مُحْرَمٌ فَرَدَّهُ عَلَيْهِ وَقَالَ: لَوْلَا أَنَا مُحْرَمُونَ لَقَبَلْنَاهُ مِنْكَ.

Ибн Аббос розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Саъб ибн Жассома Набий соллаллоху алайҳи васалламга ёввойи эшакни ҳадя қилди. У зот эҳромда эдилар. Уни қайтардилар ва:

«Агар эҳромда бўлмаганимизда, уни сендан қабул қилар эдик», дедилар».

Шарҳ: Зебра номли ҳайвон араб тилида «ёввойи эшак» деб аталади. Саъб ибн Жассома розияллоху анху Набий соллаллоху алайҳи васалламга у зот эҳромдалик чоғларида ёввойи эшакни ҳадя қилган экан. Шунда Расулulloх алайҳиссалом эҳромда эканликларини ва бу ҳадяни олишдан узрли эканликларини тушунтирган эканлар.

– *وفي رواية: أهدى له عضو من لحم صيد فردة فقال: إنا لا نأكله إنا حرم. رواه الخمسة.*

Бошқа бир ривоятда:

«У зотга ов ҳайвонининг бир аъзоси ҳадя қилинди. У зот уни қайтардилар ва: «Биз уни емаймиз, биз эҳромдамиз», дедилар», дейилган.

Бешовлари ривоят қилганлар.

Шарх: Бу ҳадисдан эҳромдаги одам ўзи овламаган бўлса ҳам, бошқа кишилар овлаган нарсалардан манфаатланиши, унинг гўштидан ейиши мумкин эмаслиги келиб чиқади.

Кейинги ривоятдан эса ўша бошқа одам эҳромда бўлмаса, унинг овидан ейиши мумкинлиги равшан бўлади. Эҳромдаги одам ов қилса, унинг ўзи ҳам, бошқа эҳромдаги кишилар ҳам у овдан ейишлари мумкин эмас.

– *عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: صَيْدُ الْبَيْرِ لَكُمْ حَلَالٌ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ مَا لَمْ تَصِيدُوهُ أَوْ يَصِدْ لَكُمْ. رَوَاهُ أَصْحَابُ السُّنَنِ. وَقَالَ الشَّافِعِيُّ: إِنَّهُ أَحْسَنُ حَدِيثٍ فِي الْبَابِ.*

Жобир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Модомики у (ов)ни ўзингиз овламаган бўлсангиз ёки сиз учун овланмаган бўлса, сизга эҳромдаги ҳолингизда қуруқлик ови ҳалолдир», дедилар».

«Сунан» эгалари ривоят қилганлар.

Бу ҳадисдан эҳромда бўлмаган одам овлаган овдан эҳромдаги киши еса бўлади, деган маъно келиб чиқади. Ханафий мазҳаби бўйича ҳам эҳромдаги одам овламаган ва пиширмаган, ишларнинг ҳаммасини эҳромда бўлмаган одам қилган ов эҳромдаги киши учун ҳалолдир.

Имом Бухорий, Имом Муслим ва бошқалар Абу Қатода розияллоҳу анҳудан келтирган ривоятда қуйидагилар айтилади:

«Худайбия йили Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга умрага эҳром боғладилар. Фақат менгина эҳром боғламадим. Бир ёввойи эшакни овладим. Уни шерикларимга таом қилиб бердим. Улар эҳромда эдилар. Сўнгра Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга хабарни етказдим ва бизда унинг гўштидан яна борлигини айтдим. У зот «Уни енглар», дедилар. Улар эҳромда эдилар».

– *عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ فَاسْتَقْبَلَنَا رَجُلٌ مِنْ جَرَادٍ فَجَعَلْنَا نَضْرِبُهُ بِسِيَاطِنَا وَعَصِينَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: كَلُّوهُ فَإِنَّهُ مِنْ صَيْدِ الْبَحْرِ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ.*

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга ҳаж ёки умра учун чиқдик. Олдимиздан чигиртка тўпи чиқиб қолди. Биз уларни қамчиларимиз ва асоларимиз билан ура бошладик. Шунда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Уни енглар. У денгиз овидандир», дедилар».

Термизий ва Абу Довуд ривоят қилганлар.

Шарх: Бу ҳадисдан эҳромдаги одам чигирткани ейиши мумкинлиги маълум бўлмоқда. Чунки Пайғамбаримиз алайҳиссалом ушбу ҳадиси шарифда таъкидлаётганларидек, чигиртка қуруқлик ҳайвони эмас, денгиз ҳайвони қаторига қиради.

– *عَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: حَمْسٌ مِنَ الدَّوَابِّ لَا حَرَجَ عَلَى مَنْ قَتَلَهُنَّ الْغُرَابَ وَالْحِدَاةَ وَالْفَأْرَةَ وَالْعَقْرَبُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ.*

Ҳафса розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким ҳайвонлардан бештасини қатл қилса, хараж эмас. (Улар) ола қарға, калхат, сичқон, чаён ва қутурган ит», дедилар».

– *وفي رواية: حَمْسٌ فَوَاسِقٌ يُقْتَلَنَ فِي الْحِلِّ وَالْحَرَمِ: الْحَيَّةُ وَالْغُرَابُ الْأَبْقَعُ وَالْفَأْرَةُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ وَالْحِدْيَا. رَوَاهُ الْخَمْسَةُ.*

Бошқа бир ривоятда:

«Беш фосиқ хил(ҳарам ташқариси)да ҳам, ҳарамда ҳам қатл қилинади. (Улар) илон, ола қарға, сичқон, қутурган ит ва калхат», дейилган.

Бешовлари ривоят қилишган.

«Фосиқ» сўзи «чегарадан чиққан» маъносида ишлатилади. Ушбу икки ривоятда номи зикр қилинган ҳайвонлар доимий равишда зарарқундалик қиладиган ҳайвонлардир. Уларнинг ёмонлигидан сақланиш мақсадида уларни ҳарамда ҳам, ҳарамдан ташқарида ҳам, эҳромдалиқ чоғда ҳам, эҳромда бўлмаган чоғда ҳам ўлдиришга руҳсат берилган.

Демак, эҳромдаги киши мазкур зарарқунанда ҳайвонларни ўлдирса, ибодатига путур етмайди.

ومنها النكاح

Никоҳ

- عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَنْكُحُ الْمُحْرِمُ وَلَا يَنْكُحُ وَلَا يَخْطُبُ. رَوَاهُ الْخَمْسَةُ إِلَّا الْبُخَارِيَّ.

Абон ибн Усмон розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Отамнинг «Расулulloх соллаллоху алайхи васаллам: «Эҳромли киши никоҳланмайди, никоҳламайди ва совчи қўймайди», дедилар», деганини эшитганман».

Бешовларидан фақат Имом Бухорий ривоят қилмаган.

Бу ҳадиси шарифда Пайғамбар соллаллоху алайхи васаллам эҳромдаги кишига никоҳ бобидаги уч нарсани ман қилмоқдалар:

1. Никоҳланиш.

Эҳромдаги кишига никоҳдан ўтиши мумкин эмас. Бошқача қилиб айтганда, хотин олиш ёки эрга тегиш мумкин эмас. Ҳанафийлар «Ақди никоҳ қилса бўлади, аммо бирга яшамай туради», деганлар.

2. Никоҳлаш.

Эҳромдаги киши бошқа бировнинг никоҳида вакил, валий ёки шунга ўхшаш никоҳ ишларида ҳал қилувчи киши сифатида иштирок этиши мумкин эмас.

3. Совчи қўйиш.

Эҳромдаги киши бирор аёлга уйланмоқчи бўлиб, ўзи гап очиши ва ёки биров орқали муомала қилиши мумкин эмас. Уламоларимиз «Эҳромдаги кишининг совчи қўйиши макруҳ», деганлар.

- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ. رَوَاهُ الْخَمْسَةُ.

Ибн Аббос розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайхи васаллам эҳромдалиқ ҳолларида Маймунага уйландилар».

Бешовлари ривоят қилганлар.

Ҳанафийлар аввал ҳам айтиб ўтилганидек, айнан ушбу ҳадиси шарифни ҳужжат қилиб, «Эҳромдаги киши ақди никоҳ қилса бўлади, аммо бирга яшамай туради», деганлар.

- وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: وَهُمْ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي ذَلِكَ لِإِنْفِرَادِهِ بِهِ عَنْ رِوَاةِ الْحَدِيثِ الَّذِينَ مِنْهُمْ أَبُو رَافِعٍ وَمَيْمُونَةُ نَفْسُهَا فَقَدْ قَالَتْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: تَزَوَّجَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ حَلَالَانِ بِسَرَفٍ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَمُسْلِمٌ وَالتِّرْمِذِيُّ.

Саъид ибн Мусаййиб розияллоху анху:

«Ибн Аббос бу борада хато қилган. У бу ҳадиснинг ровийларидан ёлғиз ўзи ажраб чиққан. Уларнинг ичида Абу Рофеъ ва Маймунанинг ўзи ҳам бор. У киши:

«Набий соллаллоху алайхи васаллам Сарифда менга уйланганларида иккимиз ҳам эҳромда эмас эдик», деган».

Абу Довуд, Муслим ва Термизий ривоят қилганлар.

Сариф Маккаи мукаррамадан Фотима водийсига қараб юрганда олти мил узокликдаги жойнинг номи.

Абу Рофеъ розияллоху анху Пайғамбар соллаллоху алайхи васалламнинг хизматчилари бўлиб, у зотнинг Маймуна онамизга уйланишларида элчилик қилганлар.

Демак, Маймуна онамизнинг эътироф этишларида, Пайғамбаримиз алайхиссалом ул мухтарамга уйланганларида икковлари ҳам эҳромда бўлмаганлар.

- وَلَفْظُ التِّرْمِذِيِّ: تَزَوَّجَهَا النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ حَلَالٌ وَبَنَى بِهَا حَلَالًا وَمَاتَتْ بِسَرَفٍ وَدَفِنَتْ بِالْمَكَانِ الَّذِي دَخَلَ بِهَا فِيهِ.

Имом Термизийнинг лафзида:

«Набий соллаллоху алайхи васаллам унга эҳромсиз ҳолларида уйланганлар, эҳромсиз ҳолларида қўшилганлар. У киши розияллоху анху Сарифда вафот этганлар ва у зот билан бирга бўлган жойга дафн қилинганлар», дейилган.

Демак, Расулulloх соллаллоху алайхи васаллам Маймуна онамизга ақди никоҳ қилганларида ҳам, у кишининг олдиларига кирганларида ҳам эҳромда бўлмаганлар.

«Ҳадис ва ҳаёт» китобидан олинди.

АЛЛОҲ СУБҲАНАҲУ ВА ТАОЛОГА ИЙМОН КЕЛТИРИШ ҲАҚИДА

Савол: Аллоҳ субҳанаҳу ва таолога иймон келтириш қандай бўлади?

Жавоб: Бу Аллоҳ субҳанаҳу ва таоло жамики камолот сифатлар ила сифатланган, жамики нуқсон сифатларидан покланган, деб эътиқод қилишимиздир.

Савол: Аллоҳ субҳанаҳу ва таолога муфассал (батафсил) иймон келтириш қандай бўлади?

Жавоб: Бу Аллоҳ субҳанаҳу ва таоло борлик (Карамли пайғамбарлар алайҳимуссалом Аллоҳ таоло ҳақидаги шакдан таажжубланганлар. «Расуллари уларга: «Осмонлару ернинг йўқдан бор қилувчиси бўлмиш Аллоҳ ҳақида шак борми?» дедилар» (*Иброҳим сураси, 10-оят*). Бу уларни инкор қилиш, гапларидан таажжубланишдир. Аллоҳ ҳар бир зоҳирдан ҳам зоҳирроқдир. Бас, Унда шак йўқ. Коинотдаги нозик низом Аллоҳ таолонинг борлига ва яғоналигига далолат қилади), қадимлик, боқийлик, кейин пайдо бўлганларга муҳолифлик, азалдан борлик, яғоналик, тириклик, илм, кудрат, ирода, эшитиш, кўриш, гапириш ила сифатланган деб, Уни тирик, билувчи, қодир, ирода қилувчи, эшитувчи, кўрувчи, гапирувчи, деб эътиқод қилишимиздир.

Савол: Аллоҳ таолонинг борлигига эътиқод қилиш қандай бўлади?

Жавоб: Бу Аллоҳ таолони мавжуд деб ва мавжудлиги Ўзидан, бирор нарса воситасида эмас деб, Унинг борлиги вожибдир, унга йўқлик йўлиқиши мумкин эмас, деб эътиқод қилишимиздир.

(Ҳақ, Нур, Зоҳир ва Ботин сифатлари Аллоҳ азза ва жалланинг борлик сифатларидандир.

Ҳақ, яъни Аллоҳ таоло ҳақиқатда собитдир, ўзгармайди, зиддияти йўқ.

«Бас, мана шу Аллоҳ сизнинг ҳақ Роббингиздир. Ҳақдан сўнг нима бўладир? Магар залолат бўладир. Бас, қаёққа бурилиб кетмоқдасиз?» (*Юнус сураси, 32-оят*)

Нур, яъни Аллоҳ субҳанаҳу ва таолонинг борлиги ақлий далиллар ила зоҳирдир, Яна албатта, Аллоҳ бошқа нарсаларни зоҳир қилувчидир. Ўзининг нури ила назар солувчиларга йўқдан бор қилган

нарсаларининг махфий томонларини кашф қилади.

«Аллоҳ осмонлар ва ернинг Нуридир» (*Нур сураси, 35-оят*).

Зоҳир, яъни Аллоҳ ақлий далил ила борлиги зоҳир Зотдир. Ҳар бир нарса Аллоҳ таолонинг борлигига далолат қилади ва уни маълум қилади.

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Сен Зоҳирсан, Сенинг устингда бирор нарса йўқдир», деганлар. (*Муслим ривоят қилган.*)

Ботин, яъни У Зот таоло ҳақиқатда Ўзи Ботиндир, уни Ўзидан бошқа ҳеч ким билмайди. Чунки инсоннинг ҳис қилувчи аъзолари Илоҳий Зотнинг тасаввур қилишдан ожиздир.

Аллоҳ таоло айтади:

«У Аввалдир, Охирдир, Зоҳирдир, Ботиндир ва У ҳар бир нарсани ўта билувчидир» (*Ҳадид сураси, 3-оят*).

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Аллоҳнинг халқи ҳақида тафаккур қилинглар, Аллоҳ ҳақида тафаккур қилманглар», деганлар («Саҳиҳ ал Жомий»).

«Ал жаваҳирул каламия фи ийзоҳил ақийдатил исламия», Шайх Зоҳир ибн Соҳиб Жазоирӣ

Ўзи ожиз бўлган киши бошқага ҳаж қилдирса жоиз ва унинг номидан воқеъ бўлади. Агар ожизлиги ўлимигача давом этса ва фақат унинг номидан ният қилинган бўлса.

Эҳсор сабабли вожиб бўлган жонлиқ бадал ҳажга буюрганнинг, қироннинг жонлиғи ҳаж қилувчининг ҳисобидан бўлади. Бировнинг номидан ҳаж қилувчи Арафотда туришдан олдин жинсий алоқа қилиб қўйса, сарф-харажатни тўлаб беради. Бировнинг номидан ҳаж қилувчи йўлда ўлиб қолса, у ўлган жойдан эмас, амр қилувчининг уйдан қолган молнинг учдан биридан қайта ҳаж қилинади. Ҳадий учун қурбонликка тўғри келадиган ҳайвондан бошқаси жоиз эмас. Фақат нафл, таматтуъ ва қирон ҳадийсидан эгаси еса бўлади. Таматтуъ ва қирон ҳадийсидан ейиш сўйиш кунларига хосдир. Иккисидан бошқаси у кунларга хос эмас.

Барча ҳадийлар Ҳарамда сўйилади. Унинг жабдуқлари ва арқони садақа қилинади ва қассобнинг ҳақи ундан берилмайди. Ҳадийни зарурат бўлмаса, минилмайди ва соғилмайди. Ҳалокатга учраган ёки қаттиқ майиб бўлган вожиб ҳадий ўрнига бошқаси бадал қилинади. Майиб бўлгани ўзига қолади.

Арафотда вукуф қилганлик ҳақида ўз вақтида ва вақтидан аввал гувоҳлик берсалар, гувоҳликлари қабул қилинади. Вақтидан кейин гувоҳлик берсалар, қабул қилинмайди.

«Эҳсор» – тўсилиш, ушланиб қолиш. Истилоҳда ҳожи ёки умрачининг душман ёки касаллик, ёхуд бошқа сабабга кўра ибодатни адо эта олмай қолишини англатади.

«Қирон» – яқинлаштириш, бирлаштириш. Ҳажнинг турларидан бўлиб, ҳаж ойларида ҳаж ва умрани ният қилиб, бир эҳром боғлаш.

Бадал ҳаж қилдирганидан кейин ожизлиги кетиб, ўзи ҳаж қилишга кодир бўлиб қолса, ўзи ҳаж қилиши фарз бўлади. Шунингдек, бадал ҳаж қилаётган шахс фақат битта одамнинг номидан ният қилиши лозим.

Исломда ибодатлар уч хил бўлади:

1. Соф бадал ибодати.

Масалан, намоз, рўза каби ибодатларда Аллоҳ

БАДАЛ ҲАЖ

таолога бўйсунуш, сиғиниш инсоннинг бадани, руҳи билан бўлади. Бунда молга, пулга ҳеч қандай эҳтиёж йўқ. Бундай бадал ибодатлари ҳар бир инсонга бирламчи фарз (фарзи айн) бўлади. Уни ҳар бир инсон ўзи бажармоғи лозим, бировнинг ўрнига бошқа биров намоз ўқиб ёки рўза тутиб беролмайди.

2. Соф молиявий ибодатлар.

Ушбу ибодатга закот ва садақа киради. Бу ибодатлар инсоннинг молу пулини сарфлаши билан амалга ошади. Бунда ўша мол олувчи кишининг фойдаси қайд қилинган. Бундай молиявий ибодатларни бир одамнинг номидан иккинчи одам адо этса бўлади. Мисол учун, мол эгаси закотни ҳисоблаб чиқариб, ҳақдорларга беришни бошқа бир кишидан илтимос қилса бўлади. Ёки бировга пул бериб, унинг номидан садақа қилиб қўйишни сўраса бўлади.

3. Бадал ва мол аралашган ибодат.

Ҳаж шундай ибодат бўлиб, унда инсон машаққат ила сафар қилади, ибодатларни жон койитиб, ҳаракат қилиб бажаради. Айни чоғда, пул-мол ҳам сарфлайди.

«Бундай ибодатларни бировнинг ўрнига бошка киши адо қилса бўладими?» деган саволга турли мазҳабларда турли фикрлар айтилади.

Ҳанафий мазҳаби уламолари ҳажни бировнинг ўрнига бошка одам адо этса бўладиган ибодатлардан, деганлар. Аммо бунинг бир неча шарти бор:

1. Кишининг ҳаж қилишдан ожизлиги умр бўйи давом этадиган бўлса. Мисол учун, тузалмайдиган касал ёки кўзи ожиз бўлса.

2. Ҳажга йўллаётган одамнинг номидан ният қилиш шарти. Яъни, бораётган одам ўзининг номидан эмас, балки кимнинг номидан ҳаж қилаётган бўлса, ўшанинг номидан ният қилиши шарт.

3. Ҳаж учун сарфланаётган маблағнинг кўп қисми номидан ҳаж қилинаётган кишиники бўлиши керак, агар у васият қилган бўлса. Васият қилмаган бўлса, бошка одамнинг маблағи билан ҳам бўлаверади.

4. Бадал ҳажини бажарувчи кишини ижарага олинган, деб шарт қилмаслик керак.

5. Номидан ҳаж қилинаётган одамнинг шартини бузмаслик лозим. Мисол учун, ифрод ҳаж қилишни тайинлаган бўлса, қиронга ёки таматтуъга ният қилиб бўлмайди.

6. Фақат бир ҳажни ният қилиш шарт. Яъни, ҳам у одамнинг номидан, ҳам ўзининг номидан ният қилиб бўлмайди. Ёки бирйўла бир неча киши номидан бадал ҳажни қилиб бўлмайди.

7. Ҳар икки тараф, яъни буюрувчи ҳам, адо этувчи ҳам мусулмон ва оқил бўлиши шарт. Бирортаси кофир ёки мажнун бўлса, жоиз эмас.

8. Бадал ҳажини адо этувчи киши эсини таниган бўлиши керак. Нарсанинг фарқига бормайдиган ёш бола бўлса, ўтмайди.

9. Бадал ҳажини адо этувчи киши ўзининг зиммасидаги ҳаж фарзини (бу мавсумдан аввалги мавсумларда) адо этган бўлиши керак.

عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ: إِنَّ أُمَّي مَاتَتْ وَلَمْ تَحَجَّ أَفَأَحُجُّ عَنْهَا، قَالَ: نَعَمْ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَمُسْلِمٌ.

Бурайда розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Бир аёл Набий соллаллоху алайҳи васалламнинг хузурларига келиб:

«Онам ҳаж қилмай туриб ўлиб қолди. Унинг номидан ҳаж қилайми?» деди.

«Ҳа! Унинг номидан ҳаж қил!» дедилар».

Термизий ва Муслим ривоят қилишган.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: إِنَّ أَبِي مَاتَ وَعَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ أَفَأَحُجُّ عَنْهُ؟ قَالَ: أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ أَبَاكَ تَرَكَ دِينًا عَلَيْهِ اتَّقَضِيهِ عَنْهُ؟ قَالَ: نَعَمْ قَالَ: فَاحْجُجْ عَنْ أَبِيكَ. رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالشَّافِعِيُّ.

Ибн Аббос розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Бир киши Набий соллаллоху алайҳи васалламнинг хузурларига келиб:

«Отам ўлди ва унинг зиммасида Ислом ҳажни бор эди. Унинг номидан ҳаж қилайми?» деди.

«Айт-чи, агар отанг қарз қолдирганида, уни адо қилармидинг?» дедилар.

«Ҳа», деди.

«Бас, отангнинг номидан ҳаж қил», дедилар».

Насайи ва Шофеъий ривоят қилишган.

Ушбу ҳадиси шарифлар бадал ҳаж қилишга рухсат борлигига далилдир.

Эҳсор сабабли вожиб бўлган жонлиқ бадал ҳажга буюрганнинг, қироннинг жонлиғи ҳаж қилувчининг ҳисобидан бўлади.

Чунки эҳсор, яъни ҳаж қилишдан тўсилиш, ушланиб қолиш ҳажга буюрганнинг сабабидан бўлади. Қирон қилган одам ўзига икки ибодатни адо этиш неъматини насиб этганига шукр учун жонлиқ сўяди.

Бировнинг номидан ҳаж қилувчи Арафотда туришдан олдин жинсий алоқа қилиб қўйса, сарф-харажатни тўлаб беради.

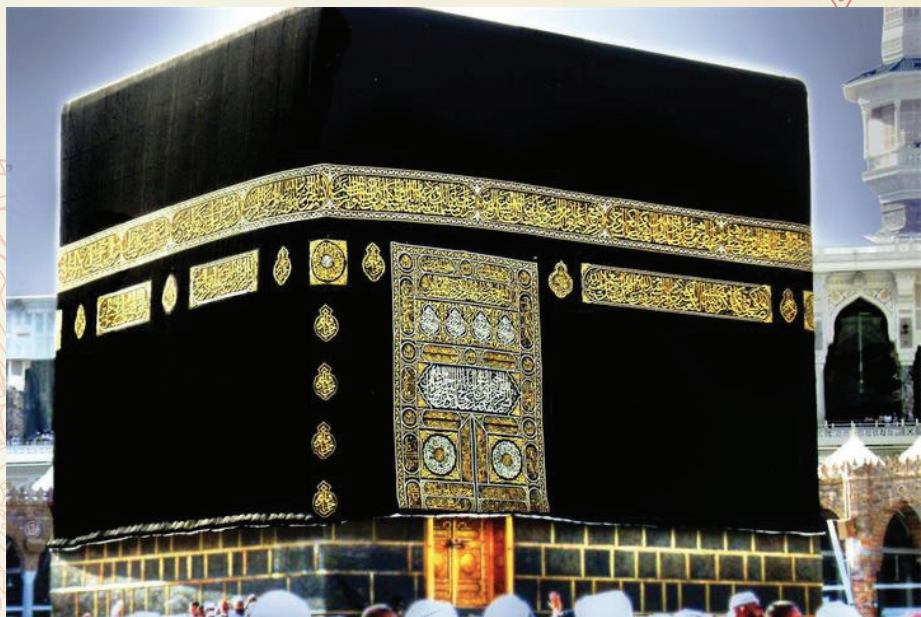
Чунки бу ҳолатда ҳаж фосид бўлади ва амр қилувчининг мақсади ҳосил бўлмайди.

Бировнинг номидан ҳаж қилувчи йўлда ўлиб қолса, у ўлган жойдан эмас, амр қилувчининг уйдан қолган молнинг учдан биридан қайта ҳаж қилинади.

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуфнинг «Кифоя» китобидан олинди.

Ота-она буюк неъмат. Уларни тирикликларида хурмат қилиш, эъзозлаш, ҳақларини адо этиш ҳар бир фарзанд учун вожибдир. Тириклик чоғларида ота-онасининг кадрига етмасдан, дунёдан ўтиб кетганларидан кейин афеуснадомат чекиб, қалби ўртанганлар қанча! Ота-онанинг фарзанддаги ҳақлари шу қадар кўпки, вафот этганларидан кейин ҳам улар тугамайди. Дунёдан ўтган ота-оналарнинг ҳақларига дуода бўлиш, яқин кишиларини икром қилиш, қарзлари бўлса, адо этиш, уларнинг номидан ҳажжи бадал қилиш кабилар шу жумладандир.

Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анхундан ривоят қилинади:

ОТА-ОНА НОМИДАН ҲАЖЖИ БАДАЛ ҚИЛИШ

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи вассаллам: «Кимки ота-онаси вафот этганидан кейин у иккисининг номидан ҳаж қилса, унга дўзахдан озодлик ёзилади ва у иккисига ажрларидан бирор нарса камайтирилмай, тўлиқ ҳажнинг савоби берилади», дедилар» («Шуъби шймон»).

Ота-онасига яхшилик қилган киши ушбу амали сабабли уларнинг ҳам, ўзининг ҳам гуноҳлари кечирилишига, дўзахдан озод қилиниб, жаннатга дохил бўлишига эришар экан. Бу эса Исломнинг энг гўзал жиҳатларидан биридир.

Ибн Аббос розияллоҳу анхундан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи вассаллам: «Кимки ота-онаси номидан ҳаж қилса ёки у иккисининг қарзини тўласа, қиёмат куни Аллоҳ таоло уни аброрлар билан бирга тирилтиради», дедилар» («Муъжамми авсам»).

Абу Ҳурайра розияллоҳу анхундан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи вассаллам: «Кимки майит номидан ҳаж қилса, ҳаж қилувчига унинг ажрича ажр бўлади. Кимки рўзадорни ифтор қилдирса, унга унинг ажрича ажр бўлади. Кимки яхши ишга далолат қилса, унга уни қилувчининг ажрича ажр бўлади», дедилар» («Муъжамми авсам»).

Барча уламолар вафот этган инсон дуо, истиғфор, садақа ва ҳаж каби баданий-молиявий ибодатлардан манфаатлар олишига иттифоқ қилишган. Аллоҳ таоло барчамизга ота-оналаримизга тириклик чоғларида яхшиликлар қилиб, розиликларини ва дуоларини олишимизни насиб айласин. Бу дунёдан ўтганларидан кейин ҳам уларга садақаи жория бўлишимизни насиб этсин!

Гулиода тайёрлади.

Савол-жавоб

Аёлларнинг ҳаж зиёрати мавзусида

Савол: «Аёлларнинг ҳаж зиёрати учун 45 ёшдан ўтгандан кейин маҳрам бўлиши шарт эмас», деган фатво Саудия Арабистонида чиқарилган экан. Шу фатво ҳақиқатан ҳам тўғрими?

Жавоб: Йўқ!

Ота-Онани ҳажга юбориш

Савол: Ассалому алайкум, ҳурматли устоз. Бундай саволлар мендан олдин ҳам кўп берилган бўлса керак. Агар саволим ноўрин бўлса, олдиндан узр сўрайман! Онамнинг ёшлари 58 да, ҳаж сафарига боришга навбатлари келган. Пулларини тўлаб қўйгандан сўнг бир ҳажга борган одам: «Уларга маҳрам керак, агар маҳрамсиз борсалар, гуноҳ бўлади», дедилар. Отам соғлиқлари ёмонлиги сабабли боролмайдилар, онам отамнинг розилигини олган ҳолда кетяптилар, барибир гуноҳ бўладими? Агар саволим ноўрин бўлса, олдиндан яна узр сўрайман

Жавоб: Ҳа.

Қурбонлик қилинган қўйни тақсимлаш

Савол: Ассалому алайкум! Сизга Аллоҳдан икки дунё саодатини сўраган ҳолда қўйидаги саволни бермоқчиман: Қурбон ҳайитида сўйилган қўйнинг гўштини кимларга берган яхши? Бизнинг оилада гўштни аввал яқин қариндошларга (муҳтож бўлса ҳам, бўлмаса ҳам), қўшниларга ва бир-иккита муҳтожларга 1 кглар атрофида тақсимланади. Шу тарзда тақсимлаш жоизми ёки фақат муҳтожларга берган афзалми?

Жавоб: Сизлар тақсимлагандек тақсимлаш жоиз.

Тиланчиларга садақа бериш ҳақида

Савол: Тиланчликни касб қилиб олганларга пул бериш макруҳ деб эшитдим, шу тўғрими?

Лекин менинг уларга раҳмим келади, қандай йўл тутаёт?

Жавоб: Уларга бергандан кўра, сўрашни ўзига эп кўрмайдиган бошқа камбағалларга берган афзал.

Эр ва аёл жамиятда

Савол: Ассалому алайкум, ҳурматли Шайх жаноблари. Эр ва аёл кўча-қўйда бир-бирининг қўлини ушлаб ёки эр аёлининг билагидан ушлаб юриши мумкин эмасми?

Жавоб: Кўча-қўйда бундай юриш беодоблик бўлади.

Хатна

Савол: Ассалому алайкум, ҳурматли Шайх ҳазратлари. Қиз болаларни ҳам хатна қилиш мумкинми, бу нарса ҳақиқатда борми?

Жавоб: Бу нарса бизда йўқ.

Саломга алик

Савол: Ассалому алайкум, Шайх ҳазратлари! Сизнинг қаламингизга мансуб «Кифоя» китобининг 3-жуз, 366-бет, 10-бандида «Бегона қизларга салом бериш макруҳдир», деб ёзилган экан. Саволим шундан иборатки, бегона қиз салом берганда алик олиш ҳам макруҳми ёки алик олиш керакми?

Жавоб: Ҳолатга қаралади. Фитнадан кўрқилса, алик олинмайди.

«Зикр аҳлидан сўранг» китоби саҳифаларидан олинди.

УММУ КУЛСУМ РОЗИЯЛЛОХУ АНҲОНИНГ ФАЗЛАРИ

Умму Кулсум розияллоху анҳо Руқайядан бир оз кичикрок эди. Улар бирга ўсдилар. Оналари билан бирга Исломни қабул қилдилар. Абу Лаҳаб уларни икки ўғли Утба ва Утайбага сўратганида Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам рози бўлган эдилар.

Шундай қилиб, Умму Кулсум розияллоху анҳо опалари Руқайяга қўшилиб, келажакда ширкнинг кўзга кўринган арбоби, Исломнинг ашаддий душмани Абу Лаҳаб ва унинг хотини Ҳаммолатул Ҳатобга келин бўлди. Аммо мушрик эри Утайба Пайғамбар соллаллоху алайҳи васалламга душманлик қилиш ниятида уни талоқ қилди. Утайба Умму Кулсум розияллоху анҳони талоқ қилгани етмаганидек, у зотни ҳақорат қилиб сўқди. Шунда Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам:

«Аллоҳим, бунга Ўз итларингдан бирини мусаллат қилгин», деб дуо қилдилар. Аллох таоло Пайғамбар соллаллоху алайҳи васалламнинг бу дуоларини қабул қилди ва Утайбани Шомда шер еб кетди.

Эрларидан ажраган Умму Кулсум розияллоху анҳо ота-оналарнинг уйига қайтиб, уларга ёрдам бериб, кичик сингиллари Фотимага қараб юрдилар. Ота-оналари билан бирга Умму Кулсум розияллоху анҳо мушрикларнинг барча озорларини, душманликларини баҳам кўрдилар. Мушрикларнинг қамалида ҳам бирга жафо чекдилар. У киши оналарининг вафотларидан кейин оталарига ва сингиллари Фотимага қарадилар. Умму Кулсум Фотимани олиб, Зайд ибн Ҳориса розияллоху анҳунинг ҳамроҳлигида ҳижрат қилдилар.

Ҳижрий иккинчи санада опалари Руқайянинг вафотидан кейин Умму Кулсум Усмон ибн Аффон розияллоху анҳуға турмушга чиқдилар. Бу ишнинг тафсилоти қуйидагича бўлган эди: Умар розияллоху анҳу Пайғамбар соллаллоху алайҳи васалламнинг хузурларига келиб, қизлари Ҳафсани Усмон ва Абу Бакр розияллоху анҳуларга бермоқчи бўлганларини, уларнинг бош торганларини айтиб, шикоят қилгандек бўлдилар. Шунда Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам у кишига:

«Ҳафсага Усмондан яхши киши уйланажак, Усмон Ҳафсадан яхши кишига уйланажак», дедилар. Умму Кулсум розияллоху анҳо бу гапни эшитганларида гапнинг бир учи ўзларига қаратилганини англаб етдилар.

«Усул-Ғоба», «Мухтасари тарихи Димашк» ва бошқа китобларнинг соҳиблари Абу Ҳурайра розияллоху анҳудан ривоят қиладилар:

«Усмон ўз аёли – Расулulloх соллаллоху алайҳи васалламнинг қизлари Руқайя вафот этганда йиғлади. Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам:

«Сени нима йиғлатмоқда, эй Усмон?» дедилар.

«Сиздан қудачилик алоқам узилиб қолганига йиғламоқдаман», деди Усмон.

«Мана, Жаброил алайҳиссалом менга синглисини никоҳлаши ҳақидаги Аллох азза ва жалланинг амрини етказмоқда», дедилар у зот.

Бошқа бир ривоятда:

«Сенга унинг синглиси Умму Кулсумни унинг маҳрига ўхшаш маҳр ва муомаласига ўхшаш муомала шарти ила никоҳлаб беришим ҳақидаги», дейилган экан.

Ибн Асокир Оиша розияллоху анҳодан келтирган ривоятда қуйидагилар айтилади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам қизлари Умму Кулсумни турмушга чиқарганларида Умму Айманга:

«Қизим Умму Кулсумни тайёрла, уни Усмонниқига тушириб олиб бор. Унинг олдида дуфф чалиб бор», дедилар.

У айтилганларни бажо келтирди. Уч кундан кейин Набий соллаллоху алайҳи васаллам келиб:

«Қизим, хожангни қандай кўрдинг?» дедилар.

«Яхши хожа», деди у.

«У бобонг Иброҳим ва отанг Муҳаммад алайҳиссаломга жуда ҳам ўхшашдир», дедилар у зот».

Ибн Асокир Умму Айяшдан ривоят қилади (У Расулulloх соллаллоху алайҳи васалламнинг қизларининг чўриси эди):

«Набий соллаллоху алайҳи васалламнинг «Мен Умму Кулсумни Усмонга осмондан келган ваҳий ила никоҳлаб бердим», деганларини эшитдим».

Умму Кулсум розияллоху анҳо ҳазрати Усмон розияллоху анҳу билан бирга олти йил турмуш қилдилар.

Ҳижрий тўққизинчи сананинг Шаъбон ойида Умму Кулсум розияллоху анҳо бемор бўлиб қолдилар. Бир куни Бомдод чоғида у киши жон таслим қилишга ҳозирлик кўра бошладилар. Бунга сезган ходима Умму Айяш масжидга одам юборди. Ҳазрати Усмон, у кишининг ортидан Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам бир неча саҳоба билан етиб келишди. Умму Кулсум розияллоху анҳо меҳрибон оталари ва вафодор эрларига охирига назарларини солиб туриб, вафот қилдилар.

Умму Кулсум розияллоху анҳони Асмо бинти Умайс, София бинти Абдулмуттолиб ва Умму Атийя Ансориялар ювдилар. Жанозаларини Расулulloх соллаллоху алайҳи васалламнинг ўзлари ўқидилар ва Бакийъ қабристонига дафн қилдилар.

Аллох таоло Умму Кулсум розияллоху анҳодан рози бўлсин!

Дилафруз тайёрлади.

Иллатларимиз кўп, улардан бири – атрофимизда тўлиб-тошиб, хор бўлиб ётган савобларни ердан кўтармоқлик, кўра олмақликдир.

Мен Раънохон исмли бир аёлни билардим. Аллоҳ раҳматига олган бўлсин. У киши жуда ширинсўз, меҳрибон ва энг муҳими, жонкуяр инсон эдилар. Ёшликларини эслолмайман-у, аммо ёшлари етмишга яқинлашган пайтларда ҳам барчанинг хизматига шай турардилар. Бу аёл ҳам дунёвий, ҳам диний хизматда маҳкам эдилар. Бирор нарсада эҳтиёжи бор инсон ҳақида хабар топсалар, ҳаммадан олдин ёрдам кўлини чўзишга бел боғлардилар.

Ўзлари бой эмасдилар, лекин борларини ҳамма билан бўлишардилар. Мен ҳар доим улардан ўрناق ва ибрат олишга ҳаракат қилардим. Сизларга ҳам ибрат учун у кишининг ҳаётларидан ушбу ҳикояни сўзлаб бермоқчиман.

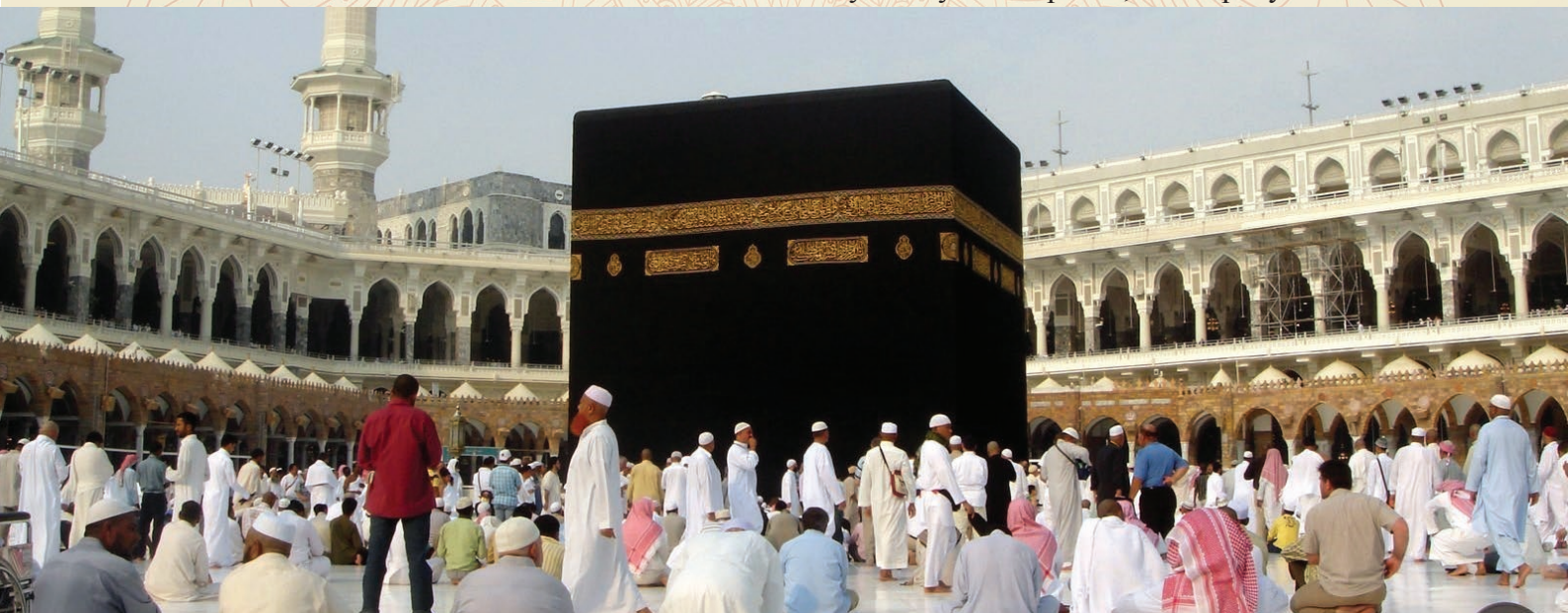
Раънохон опанинг тўрт ака-укалари ва битта сингиллари бор эди. Ака-укаларнинг бирини ёшлигида, қишнинг айна чилласида совуқ айвонда чўмилтиришади. Оқибатда миясининг ярми фалажланиб, касалликка йўлиқади. Бемор фақат овқатланиш ва юриш-туришни эплай оларди. Кийимларини ечиб-кийиш, чўмилиш ва бошқа барча ишларда унга

кўмакчи керак эди. У худди ёш бола сингари парваришга муҳтож бўлиб яшарди.

Оналари вафот этгач, хастахол ака кичик укасининг кўлида қолди. Аввалига Раънохон опа кунда-кунора акасида хабар олиб турдилар. Кейин эса «Менинг ҳам акам-ку, мен ҳам қарашим керак», деб турмуш ўртокларининг розилиги билан касал акаларини ўз уйларига олиб келдилар. Замонавий тиббиёт тилида ўта кўпол тарзда «жинни» деб аталадиган бу хаста беморга қараш осон эмасди. Чунки у гапирмас, эҳтиёжларини айта олмас, фақат «ха» ва «ойи» деган сўзларни талафуз қилишни биларди, холос. У одамни бирор ишни қилишга кўндириш жуда қийин эди. Чўмилтириш ёки соқолини олиш каби ишлар учун анча тер тўкишга тўғри келарди.

Хуллас, йиллар кетидан йиллар ўтди. Ака гоҳ ука никида, гоҳ Раънохон опаникида кун кечирди. Кунлардан бир кун Раънохон опанинг укалари ошқозон саратонига учради ва акага қараш ўз-ўзидан батамом Раънохон опанинг ўзларига қолиб кетди. Ёшлари улуғлигига қарамасдан, бу аёл ўзларидан ҳам катта ёшли бемор акаларини ювиб-тарадилар, парваришладилар. Баъзан «Жуда куйинаверманг, ҳозир ўзини эплай

ҲАЖНИНГ ЎЗИ КЕЛДИ

оладиганлар ҳам бунчалик покиза юришмайди», десак, «Мен эртага Аллоҳнинг олдига борсам нима деб жавоб бераман, киёматда ота-онамга қайси юз билан қарайман? Ахир акам менга омонат-ку!» дердилар. Бу аёлнинг сабру бардошига қойил қолмай иложингиз йўқ эди.

Кеч бўлса-да, Раънохон опамиз илм олишга ҳаракат қилдилар. Шу ёшда ҳарф ўрганиб, Қуръони каримни ўзлари ўқий бошладилар. Улар Ислоннинг барча арконларини тўла-тўқис адо этишга, силаи раҳмни ўрнига қўйишга ҳаракат қилар ва бунинг уддасидан чиқардилар. Бирга илм олган дугоналари «Ҳажга билла борамиз», деб ҳар сафар у кишини кўндиришга ҳаракат қилишганда, «Йўқ, мен ҳажга боролмайман», дердилар-у, «Нега?» деган саволга жавоб бермасдилар.

Бир куни мен Раъно опага: «Нега ҳажга бормайсиз? Пул керак бўлса, топамиз», дедим. Уларнинг жавобларидан кўзларим ёшга тўлди: «Аввало ҳажга борсам, ўзимнинг пулимдан бораман. Пулим бор, йўқ эмас. Йиғсам, бир йилда боришим мумкин. Лекин касал акамни кимга ташлаб кетаман? Менга зор-интизор бўлиб ўтирадиларми? Акам менга ўрганганлар. Бошқалар уларнинг эркаликларини кўтаролмайди, нима овқатни яхши кўрадилар, қачон нима иш қилгилари келади, буни уларга тушунтиришлари қийин. Мен уларнинг нима хоҳлаётганларини нигоҳларидан тушуниб оламан. Акамни ташлаб кетолмайман. Аллоҳ кечирсин», дедилар.

Вақти-соати келиб, Раънохон опанинг дугоналари, устозлари ҳажга кетишди. Ўша кунларнинг бирида у киши тушларида ҳажга борганларини, Байтуллоҳга қараб намоз ўқиётганларини кўрибдилар. Жуда хурсанд бўлиб уйғонибдилар. Устозлари ҳаждан қайтгач, тушларининг таъбирини сўрабдилар. Устоз эса: «Сиз ҳам биз билан бирга ҳажга бориб, ҳаж қилганлик савобини олибсиз! Муборак бўлсин! Ҳажни уйингиздан топибсиз», дебди.

Раънохон опа бўлган гапни айтиб берар эканлар, «Ҳажга бормасам ҳам, ҳажнинг ўзи келди», деб йиғлаб юбордилар. Бу қувонч кўз ёшлари эди...

Орадан йиллар ўтиб, акалари, бир йилдан кейин ўзлари бу дунёни тарк этишди. Улардан кейин ҳали бундай инсонни учратмадим.

Таъзия билдириш учун келганларнинг кети узилмади. Бир насроний аёл: «Мен ҳаётимда бу каби меҳрибон инсонни кўрмаганман, бундан кейин ҳам кўрмасам керак», дея ҳаммани йиғлатди. Ёнида кичкинагина ўғилчаси билан келган маҳалладош сут сотувчи аёл ҳам узоқ вақт кўз ёшини тия олмади. Болакай ҳам йиғлади, биз ҳам йиғладик... Аёл марҳуманинг ҳаққига тиловат қилиб бўлгач, яна бўзлаб-бўзлаб йиғлади. Маълум бўлишича, Раъно опа улардан ҳар куни сут сотиб оларканлар, кетишаётганда болакайнинг қўлига албатта бирор ширинлик бериб жўнатарканлар.

Яқинларига кўрсатган меҳр-оқибатлари, силаи раҳмлари, атрофдагиларга бўлган эътиборлари, иншааллоҳ, бу аёлга ҳаж қилганлик савобини тақдим этган бўлсин, омин!

Атрофимиз савобларга, эзгуликларга тўла. Лекин ожиз кўзларимиз фақат рақамлар билан белгиланган ибодатларнигина кўради, холос. Унутмайликки, биз билмаган яширин ибодатларни, яширин меҳнатларни, мижжасиз ўтган тунларни Аллоҳ билувчидир!

Орамизда Қуръон ҳофизи бўлганларимиз бор, лекин афсуски, улар динимизнинг асл мақсадини тушунишмайди. Пора-пора Қуръонни ёд олганлар бор, лекин тиллари ғийбатлар билан банд. Ҳар биримиз кимнидир нимададир айблашга интиламиз... Хуллас, ўзимизни ўзимиз гуноҳлар ботқоғига ботиришдан чарчамаймиз.

Аллоҳ таолодан барчаларимизга иймон саломатлигини ва Аллоҳнинг Ўзидангина ҳаё қилиш бахтини сўраб қоламиз.

Дарвоқе, сиз ўқиган ушбу ҳикоянинг қаҳрамони менинг ёлғизгина холам бўладилар. Сизлардан у кишининг ҳақларига дуолар сўраб қоламан. Аллоҳ барчамизнинг икки дунёмизни саодатли қилсин!

Умму Муҳаммад Билол тайёрлади.

ЗУЛҲИЖЖА ОЙЛАРИДА ЮЗ БЕРГАН МУҲИМ ВОҚЕАЛАР

(Зулҳижжа уруш ҳаром қилинган тўрт ойнинг биридир)

Ҳижратдан аввалги 8-йилнинг охири, зулҳижжа ойи (нубувватнинг 6-йили / мил. 615 йил, сентябрь):

– Ҳамза ибн Абдулмуттолиб розияллоху анху мусулмон бўлди;

– Уч кундан сўнг Умар ибн Хаттоб розияллоху анху мусулмон бўлди ва Форук (ҳақ билан ботилни ажратувчи) деган ном олди;

– Маккадаги саҳобаларнинг кўкракларига сал бўлса-да, шамол тегди;

– Курайш раҳбарияти Расулulloх соллаллоху алайҳи васалламни даъватдан тўхтатиш учун имкониятидаги бор нарсани беришга рози бўлиб, у зот билан келишиш ҳаракатига тушди, музокаралар олиб борди, ҳатто ибодат масаласида савдолашди ҳам;

– Бу уринишлар самара бермагач, яҳудийлардан маслаҳат ҳам сўраб кўрди;

– Ой охирида Абу Толиб Бану Ҳошим ва Бану Муттолиб уруғларини ўз жиёнлари Муҳаммад соллаллоху алайҳи васалламни ҳимоя қилишга чақирди, улар ҳам ўша пайтда қаттиқ ривожланган қариндош-уруғчилик ҳамиятидан келиб чиқиб, унинг таклифни қабул қилишди.

Ҳижратдан аввалги 3-йил, зулҳижжа ойи (нубувватнинг 11-йили / мил. 620 йил, июль):

– Мадина аҳолисидан биринчи бўлиб олти нафар йигит мусулмон бўлди.

Ҳижратдан аввалги 2-йил, зулҳижжа ойи (нубувватнинг 12-йили / мил. 621 йил, июль):

– Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам ўн икки нафар мадиналик ансорий саҳобадан байъат олдилар (бу Ислом тарихида «Биринчи Ақаба байъати» деб номланган);

– Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам энг аввал мусулмон бўлган саҳобалардан Мусъаб ибн Умайр розияллоху анхуни Мадинага муаллим қилиб жўнатдилар.

Ҳижратдан аввалги 1-йил, зулҳижжа ойи, ташриқ кунларининг ўртаси (нубувватнинг 13-йили / мил. 622 йил, июнь ойининг охири):

– Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам етмиш беш нафар ансорий саҳобадан байъат олдилар (бу Ислом тарихида «Иккинчи Ақаба байъати», «Катта Ақаба байъати» ва «Байъатул ҳарб» номлари билан машҳурдир);

– Байъат сўнгида ўз қавмлари устидан жавобгар бўлишлари учун ансорлардан ўн икки раҳбар сайланди.

Ҳижратдан аввалги 1-йилнинг охири, зулҳижжа ойининг ўртасидан то ҳижрий 1-йил, сафар ойининг охирларигача (нубувватнинг 13-14-йиллари / мил. 622 йил, июлнинг бошидан сентябрь ойининг ўртасигача):

– Маккадаги саҳобалар Мадинага оммавий ҳижрат қилишди.

Ҳижрий 2-йил, зулҳижжа ойи (мил. 624 йил, май-июнь):

– Савиқ ғазоти бўлди.

Ҳижрий 5-йил, зулқаъда ёки зулҳижжа ойи (мил. 627 йил, апрель ёки май):

– Абдуллох ибн Атик розияллоху анху бошчилигидаги беш кишилик сарийя Расулulloх соллаллоху алайҳи васалламнинг изнлари ила Хайбарга бориб, Хайбар яҳудийлари раҳбари Абу Рофиъ Саллом ибн Абул Ҳуқайқни ўлдириб қилишди (у Расулulloх соллаллоху алайҳи васалламга озори кўп теккан, яҳудий жиноятчиларнинг энг қатталаридан, Аҳзоб ғазотининг ташкилотчиларидан бири бўлиб, турли жамоаларни мусулмонларга қарши урушга ундаган, уларни озиқ-овқат ва пул-мол билан таъминлаган эди).

Ҳижрий 6-йил, зулҳижжа ойининг охири (ёки 7-йил, муҳаррам ойининг боши / мил. 628 йил, май):

– Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам Ҳудайбиядан қайтиб келганларидан сўнг Хайбарга юриш қилишларидан бир неча кун олдин Ҳабашистон, Миср, Форс, Рум ва Умон¹ подшоҳларига ҳамда Баҳрайн, Ямома ва Дамашқ амирларига мактублар юбордилар.

1 Умон подшоҳига мактуб Макка фатҳидан кейин юборилган, деган мулоҳаза ҳам бор.

Ҳижрий 7- йил, зулҳижжа ойи (мил. 629 йил, апрель):

– Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам умрдан қайтиб келганларидан сўнг Абул Авжо розияллоҳу анҳу бошчилигидаги эллик кишилик сарийяни Бану Сулаймни Исломга даъват қилиш учун юбордилар.

Ҳижрий 8-йил, зулҳижжа ойи (мил. 630 йил, март-апрель):

– Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўғиллари Иброҳим туғилди (ва орадан ўн олти ой ўтиб, оламдан ўтди).

Ҳижрий 9-йил, зулҳижжа ойининг боши (ёки зулкаъда ойининг охири / мил. 631 йил, март):

– Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Абу Бакр Сиддик розияллоҳу анҳуни мусулмонларга бош бўлиб ҳаж ибодатини адо этиш учун юбордилар.

Ҳижрий 10-йил, 4-зулҳижжа (мил. 632 йил, 1 март):

– Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам тонг пайтида, бомдод намозини ўқиганларидан сўнг ғусл қилиб, Ҳажжатул вадъ қилиш ниятида Маккага кириб бордилар.

Ҳижрий 10-йил, 8-зулҳижжа (мил. 632 йил, 5 март):

– Тарвия куни Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Минога йўл олдилар.

Ҳижрий 10-йил, 9-зулҳижжа (мил. 632 йил, 6 март):

– Арафа куни эрталаб кун чиққанидан сўнг Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Арафотга йўл олдилар (у ерда 100 мингдан ортиқ (114 минг, ё 124 минг, ёки 144 минг) саҳобага хутба қилдилар);

– Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «**Ҳақиқатан, мен сизларнинг ичингизда бир нарсани қолдирдим, агар шу асосида амал қилсангизлар, ҳеч қачон адашмайсиз: у Аллоҳнинг Китоби(-Қуръон)дир**»² ва «**Эй одамлар, мендан кейин пайгамбар йўқ, сизлардан сўнг бошқа уммат йўқ. Огоҳ бўлинглар! Парвардигорингизга ибодат қилинглар, беш вақт намозингизни ўқинглар, бир ой Рамазон рўзангизни тутинглар, бойлиқларингизнинг закотини кўнгилдан чиқариб беринглар, Парвардигорингизнинг Байти(Каъба)ни ҳаж қилинглар ва бошлиқларингизга итоат қилинглар, Парвардигорингизнинг жаннатига кирасизлар**»³, деган машҳур насихатларини ушбу Ҳажжатул вадъ хутбасида айтганлар;

– Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам хутбадан фориғ бўлганларидан сўнг у зотга Аллоҳ таолонинг Моида сурасининг 3-ояти нозил бўлди: «**Бу кун сизларга динингизни мукаммал қилиб бердим. Сизга неъматимни батамом қилдим. Ва сизга Иломни дин деб рози бўлдим**».

Ҳижрий 10-йил, 10-зулҳижжа (мил. 632 йил, 7 март):

– Курбонлик куни, чошгоҳ вақти Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам кулранг хачирга минган ҳолда саҳобаларга яна хутба қилдилар.

Ҳижрий 10-йил, 12-зулҳижжа (мил. 632 йил, 9 март):

– Ташриқ кунларининг ярмида Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга Наср сураси нозил бўлди (у зот бу суранинг ўзлари учун ўлим даракчиси эканини тушундилар ва сура нозил бўлиши билан яна хутба қилдилар)...

Абдул Азим Зиёуддин тайёрлади.

² Имом Муслим ривояти.

³ Ибн Жарир ва Ибн Асокирлар ривояти.

ҲАЖГА ТАЙЁРМИСИЗ?

Ҳаж Исломининг беш асосий устуни бўлган ибодатларнинг биридир. Кишилар умрлари давомида бир мартаба бўлса ҳам ҳаж қилишни орзу қилдилар. Лекин бу улуғ ибодатни бажариш ҳаммага ҳам насиб этмайди. Ҳажга бориб, ибодатларни амалга ошириб келганларни эса энг бахтли инсонлар сарасига қўшсак бўлади. Ҳаж амалини бажариш мусулмон инсон учун улкан шараф бўлиши билан бирга, унга катта масъулият ҳам юклайди. Ҳажни нуқсонсиз бажарган, унинг барча рукнларини адо этган инсон гуноҳлардан покланган бўлади. Бунинг савоби ниҳоятда каттадир.

Ҳажга бориш бахтига муяссар бўлиб турганлар, биринчи марта бораётганлари учун Маккаи Мукаррамани, Мадинаи Мунавварани тўлиқ тасаввур қила олмайдилар. Тўғри, у ерларни ойнаи жаҳон орқали кўрган, китобларда ўқиган, бошқалардан эшитган бўлишлари мумкин. Лекин илк бор улуғ зиёратга отланган, мутлақо янги, ўзгача муҳитга мослашиб, ҳаж амалларини бажариш бўсағасида турган инсон учун бу маълумотлар камлик қилади.

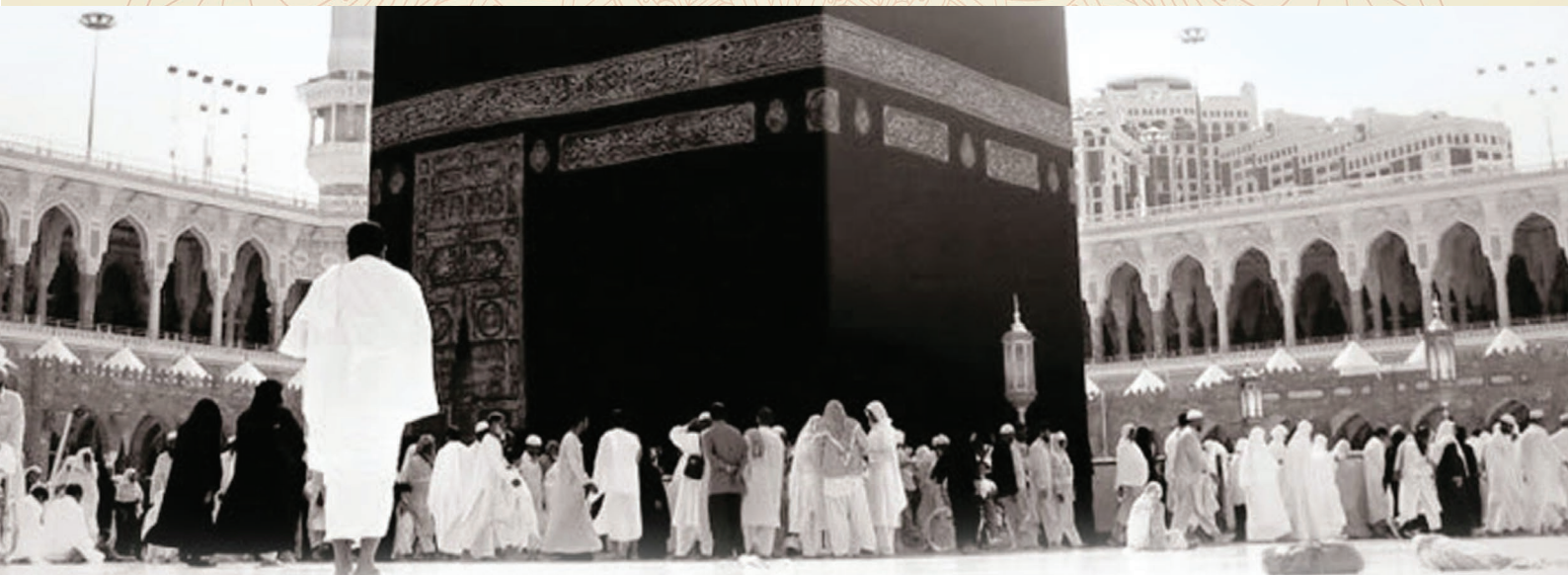
Аввало, биринчи марта ҳаж қилаётган киши сафар ҳақида тўлиқ маълумотга эга бўлиши, уни ҳис этиши керак. Бунинг учун унда етарлича илм бўлиши зарур. Етарли илмга эга бўлмаган одам у ерга борганида ўзини йўқотиб қўйиши, бу эса оз муддатда бажариши керак бўлган амалларига пу-

тур етказиши ҳеч гап эмас. Шунинг учун муқаддас жойга бориш бахтига муяссар бўлаётганлар маънан ва руҳан тайёрланишлари, ўз навбатида зарурий илмларни пухта эгаллаб, дуоларни ёд олишлари, Ҳаж борасидаги қўлланмаларни диққат билан ўқишлари, борганлардан маслаҳат олиб, машқ қилишлари лозим бўлади. Мабодо озгина эътиборсизликка йўл қўйсалар, амаллари нуқсонга учраши мумкин. Эҳтимол, бу уларнинг ҳаётлари давомида ҳаж ибодатларини бажариш учун берилган биринчи ва охириги имкониятдир.

Ҳаж ибодатида руҳий тайёргарлик билан бир қаторда жисмоний тайёргарлик ҳам катта аҳамиятга эгадир. У ерга борган инсон агар жисмоний тайёр бўлмаса, бунда ҳам амаллари нуқсонли бўлиш эҳтимоли бор. Ҳажда одатдагидек ҳаёт тарзидан ўзгача ўлароқ, ибодатларга катта урғу берилади. Кам ухланади, камроқ дам олинади, аклий ва жисмоний ҳаракатлар кўп бўлади. Шу боисдан ҳам ҳаж зиёратига тайёрланишни сафардан анчагина олдинроқ бошлаш, ибодат, амаллар ва дуолар илмини мукамал ўзлаштириб бориш мақсадга мувофиқдир.

Аллоҳ учун ҳаж сафарини ихтиёр қилган мўмина ва муслималарга зиёратлари Ўзининг даргоҳида мақбул ва қабул ибодатлар бўлишини тилаб қоламиз!

Назокат тайёрлади.

ЗУЛҲИЖЖА ОЙИНИНГ ДАСТЛАБКИ ЎН КУНИНИНГ ФАЗИЛАТЛАРИ

Ибн Аббос розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам: «**Ҳеч бир кундаги солиҳ амал Аллоҳ учун ушбу ўн кунчалик маҳбуб эмас**», дедилар.

«**Эй Аллоҳнинг Расули, Аллоҳнинг йўлидаги жиҳод ҳам-а?!**» дейишди.

«**Аллоҳнинг йўлидаги жиҳод ҳам. Магар, бир одам жони ва моли ила чиқса-ю, ундан бирор нарса қайтмаса, бундан мустасно**», дедилар».

Сўзимизнинг аввалини саййидимиз Набий соллаллоху алайҳи васалламнинг муборак сўзлари ила бошладик. Ҳар бир мусулмон албатта, барча амалларни у зот соллаллоху алайҳи васалламдан ўрнак олган ҳолда бажаришга интилноғи лозим. Ушбу муборак ойнинг дастлабки ўн кунининг ўзига хослиги шу кунларда қилинадиган солиҳ амаллар Аллоҳ таоло учун энг маҳбуб амаллар экани сабабидандир. Ҳадиси шарифда Пайғамбаримиз соллаллоху алайҳи васаллам «ушбу ўн кунчалик», деганларида зулҳижжа ойининг дастлабки ўн кунини назарда тутдилар. Мулоҳаза қиладиган бўлсак, ҳадиси шарифда бевосита рўза тутиш ҳақида сўз юритилмаган. Солиҳ амал қилиш ҳақида айтилган. Нафл рўза тутиш эса энг солиҳ амаллардандир.

Саҳобаи киромлар бу сўзларни эшитгунларига қадар Аллоҳ учун энг маҳбуб амал Аллоҳнинг йўлида жиҳод қилиш, деб юрганлари учун «Мазкур ўн кунликдаги солиҳ амал Аллоҳ ҳузурда Унинг йўлида қилинган жиҳоддан ҳам маҳбуброқми?» деб сўрадилар. Пайғамбар соллаллоху алайҳи васаллам Зулҳижжа ойининг биринчи ўн кунлигида қилинган солиҳ амаллар Аллоҳнинг йўлидаги жиҳоддан ҳам афзал эканини тасдиқлаш билан бирга, биргина ҳолат бундан мустасно эканини таъкидладилар. У ҳам бўлса, Аллоҳнинг йўлида ўз моли ила жиҳодга чиқиб, шаҳид бўлган одамнинг иши устунлигидир.

Хабарларда келадикки, Мусо алайҳиссалом шундай деб муножот қилдилар: «Аллоҳим! Даргоҳингда ҳожатимни раво қилишингни сўраб дуо қилган эдим, ижобат бўлмади. Баракотидан ҳожатим раво бўладиган бирор нарса бергин». Аллоҳдан ваҳий келди: «**Эй Мусо! Зулҳижжа ойининг ўн кунлигида «Ла илаҳа иллаллоҳ»ни кўп айтгин**». Мусо алайҳиссалом деди: «**Эй Парвардигоро, «Ла илаҳа иллаллоҳ» калимасини айтиш менга хосми ёки ҳар бир банданг учунми?**» Бунга жавобан шундай ваҳий келди: «**Ҳар ким зулҳижжа айёмида «Ла илаҳа иллаллоҳ» калимасини бир марта айтса, тарозининг бир палласига осмон ва ернинг етти табақаси, иккинчи палласига «Ла илаҳа иллаллоҳ» калимаси қўйилса, бу калима уларнинг ҳаммасидан оғир келади**».

Расули акрам соллаллоху алайҳи васалламдан ворид бўлган яна бир ҳадисда айтилади.

Ибн Аббос розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Аллоҳ таоло Одам алайҳиссаломнинг тавбасини зулҳижжа ойининг биринчи кунда қабул қилди. Бу кунда ким рўза тутса, Аллоҳ таоло унинг барча гуноҳларини мағфират қилади. Зулҳижжанин иккинчи кун эса Юнус алайҳиссаломнинг тавбасини қабул қилди ва у балиқнинг қорнидан эсон-омон халос бўлди. Ҳар ким бу кунда рўза тутса, Аллоҳ таоло ўша бандасининг номаи аъмолига бир йиллик ҳеч кам-кўст-сиз тоат-ибодатнинг савобини ёзади.

Зулҳижжанин учинчи кун Аллоҳ Закариё алайҳиссаломнинг дуосини қабул қилди ва у зотга Яхё алайҳиссаломни ато этди. Ушбу кунда рўза тутганларнинг дуоларини Аллоҳ таоло мустаҷоб қилади.

Зулҳижжанин тўртинчи кун Ийсо алайҳиссалом таваллуд топдилар. Бу кунда рўза тутганларни Аллоҳ фақирликдан йирок қилади.

Зулҳижжанин бешинчи кун Мусо алайҳиссалом таваллуд топдилар. Ушбу кунда рўза тутганларни Аллоҳ таоло мунофиқликдан, иккиюзламачилиқдан асрайди.

Зулҳижжанин олтинчи кун эса Хайбар фатҳ этилган кундир. Кимки шу кунда рўза тутса, Аллоҳ таоло унга ҳурмат назари билан қарайди ва бундан кейин кийин синовларга қўймайди.

Еттинчи кун дўзах эшиклари ёпилади ва ўн кунлик тугамагунча очилмайди. Бу кунда рўза тутган бандога машаққатнинг уч эшиги ёпилади ва осойишталикнинг ўттиз эшиги очилади.

Зулҳижжанин саккизинчи кун «Талвия» деб аталади. Бу кунда рўза тутган бандога Аллоҳ таоло шундай мукофот ато этадики, унинг ҳисобини Ўзидан бошқа ҳеч ким билмайди.

Зулҳижжанин тўккизинчи кун Арафа кун бўлиб, у кунда рўза тутган инсоннинг икки йиллик аввалги ва кейинги гуноҳлари мағфират қилинади.

Зулҳижжанин ўнинчи кун қурбонлик кундир. Бу кунда ҳар ким қурбонлик қилса, Аллоҳ таоло қурбонлик қонининг ҳар қатраси баробарида унинг аҳли ва оиласининг гуноҳларини мағфират қилади. Қурбонликнинг гўшtidан таом тайёрлаб мусулмонларга берса ёхуд гўштни садақа қилса, унинг савоби Ухуд тоғидан ҳам оғирроқ келади».

Шундай экан, азиз ва муҳтарама опа-сингиллар! Савобларга бой ушбу фурсатни қўлдан бой бермай, Аллоҳ таолони рози қиладиган амалларга шошилалик. Аллоҳ ҳар биримизга ана шундай амалларни қилишимизда мададкор бўлсин.

Муяссар тайёрлади.

ҚУРБОН ҲАЙИТИ

Келибдир бизларга Қурбон ҳайити,
Ҳақиқий суннат у – Қуръон ҳайити.
Бугун Ислондаги энг катта байрам,
Қалбимизда Иймон бақувват-бардам.

Иброҳим пайғамбар миллатиданмиз,
Йирокмиз мушриклар иллатидан биз.
Аллоҳнинг йўлида қурбон Исмоил,
Эшитган болалар ҳаммаси қойил.

Бизлар ҳам юрт учун барчамиз тайёр,
Қани, айтинг бизга, нима хизмат бор?

Дилафруз тайёрлади.

Ассалому алайкум, қадрли болажонлар! Келинг, бугун сиз билан биз шаҳарлар онаси ҳақида суҳбатлашамиз.

Болажонлар, биз яхши биламизки, мусулмон киши бир кеча ва кундузда беш маҳал намоз ўқиши керак. Бу беш вақт намозни дадажонимиз, акаларимиз масжидга чикиб ўқишади. Шу тарика бир маҳаллада яшовчи, масжиднинг яқин атрофида турувчи кишилар ҳар куни намоз вақтларида масжидда кўришиб, бир-бирларининг ҳолидан хабардор бўлиб туришади. Ҳафтанинг бир кунда, яъни жума куни узокрок жойлардаги – кўшни маҳаллаларда, шаҳарнинг четида яшовчи кишилар ҳам Жума намозига келишади. Бир неча кунлаб кўришмаган кишилар ҳам ҳафтада бир келдиган мана шу байрам кунларида учрашиб, бир-бирларининг ҳолларидан бохабар бўладилар.

Йилда бир марта эса дунёнинг турли жойларида яшовчи кишилар Ҳаж ибодатини адо этиш учун шаҳарлар онаси деб ном олган Макка шаҳрининг махсус жойига келадилар. Бугун сиз билан биз ана шу шаҳар ҳақида суҳбатлашамиз.

Макка шаҳри Арабистон ярим оролида жойлашган шаҳар бўлиб, бу шаҳар мусулмонлар учун энг сеvimли жойдир. Ушбу

шаҳарга боришни ҳар бир мусулмон орзу қилади. Чунки бу шаҳарда бизнинг катта боболаримиздан бири бўлмиш Иброҳим ва Исмоил алайҳиссаломлар қурган Каъбатуллоҳ бор, кўплаб касалликларга даво бўлувчи зам-зам суви бор. Бу шаҳарнинг яна ҳам кишини ўзига чорлайдиган томони шундаки, унда бизнинг Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом туғилиб, умрларининг кўп қисмини шу ерда ўтказганлар ва у зот бу шаҳарга алоҳида меҳр қўйганлар. Пайғамбаримиз алайҳиссалом кейинчалик Мадина шаҳрига бориб яшаганлар.

Ҳа, болажонлар, шунинг учун биз Макка ва Мадина шаҳарларини яхши кўрамиз. Аллоҳ насиб қилса, сиз ҳам албатта бу шаҳарларда бўласиз. Маккага бориб, Байтуллоҳни зиёрат қилиб, Зам-зам сувларидан ичиб, Пайғамбаримиз Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам юрган йўллардан юрасиз ва У зот алайҳиссалом умрларининг охирида яшаган Мадина шаҳрига ҳам борасиз. У ерда Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг масжидлари бор. Ўша масжидга кириб, намоз ўқийсиз. Бу масжидда ўқилган намознинг савоби жуда улуг бўлади.

Ғиёсиддин Муҳаммад Юсуф тайёрлади.

ҲАЖ ОДОБЛАРИДАН

Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳийм

Албатта, ҳаж амалининг ўзига хос одоблари, умумий ахлоқий мезонлари бордир. Ҳар бир ҳожининг уларга амал қилиши, эътибор билан ёндашиши гўзал ишдир. Бу билан унинг ҳажи комил ва мабрур бўлиб, амаллари мақбул бўлади, иншааллоҳ.

Бу одоб ва ахлоқлар куйидагилардан иборатдир:

1. Истихора ва истишора. Аввало, ҳожи Аллоҳ таолога истихора қилиши, шу билан бирга, ахллари ва тажрибалилар билан ҳаж амали борасида маслаҳат қилиши яхши ишдир.

2. Аллоҳ таолога ниятда ҳолис бўлиш. Яъни ҳожи ўз ҳажида риёни, обрўни, «ҳожи» деган номни қасд қилмайди, балки Аллоҳ таолога муҳаббати, савобга рағбати туфайли Унинг иқобидан кўрккан ҳолда, ҳузурдаги даражасининг кўтарилишини, ёмонликларининг ўчирилишини умид қилиб ҳажга шайланади. Ихлос унинг амалларининг мадори бўлмоғи лозим. Аллоҳ таоло марҳамат қилади: **«Ҳолбуки, улар фақат Аллоҳга, динни Унга ҳолис қилган, бошқадан унга бурилган ҳолда ибодат қилишга, намозни тўқис адо этишга, закот беришга буюрилган эдилар, ҳолис. Ана шу тўғри(миллат)нинг динидир»** (*Баййина сураси, 5-оят*).

3. Тавбага шошилиш. Бу барча гуноҳлари учун чин дилдан тавба қилиш – тавбаи насухадир. Ҳожи гуноҳларига тавба қилиш билан бирга, ўзидан

ҳақдор бўлганлар ва аввал ундан зулм кўрганлар билан ҳам орасини ислоҳ қилиши керак бўлади. Бу унинг ҳажи қабул бўлиши, гуноҳларининг мағфират қилиниб, ёмонликлари яхшиликлар билан алмашиши учундир.

4. Ҳажга оид ҳукмларни яхшилаб ўрганиш. Ҳеч бўлмаганда умумий ҳукмларни ўрганиб олиши, тушунмаган жойларини сўраб олиши матлубдир. Агар улгурмаса, керакли китобларни жамлаб, ўзи билан бирга олиб кетсин.

5. Ўзига яхши бир ҳамроҳ танлаш. Шундай фозил хулкли ҳамроҳ бўлсинки, уни яхшиликка йўллаб, унутганини эслатиб турсин, суҳбатида фойдали илм бўлсин.

6. Раҳбарга бўйсунуш. Одатда ҳожилар жамоасига тажрибали раҳбарлар тайинланади. Ҳожилар эса Аллоҳга маъсиятдан бошқасида уларга итоатда бўлиши, улар билан ихтилоф қилишдан четда бўлиши, маслаҳат билан иш қилишлари лозим.

7. Ҳамроҳларига гўзал муомала. Жумладан:

- Ҳеч бир миннатсиз уларнинг хизматиغا киришиш;
- Кичик бўлса-да, ҳар қандай ёрдам учун ҳам миннатдорчилик изхор қилиш;
- Ҳамроҳлари билан уруш, низо ва

хусуматдан йироқда бўлиш, мабодо бирор нарса содир бўлса, узр сўрашда биринчи бўлиш;

- Ҳамроҳларига, хусусан заифларга ва аёлларга илтифотли бўлишга ҳаракат қилиш, уларни хурсанд қилишга ҳарис бўлиш;
- Ваъдасига вафоли бўлиш, аҳдида туриш;
- Уларнинг узрларини оғринмасдан қабул қилиш.

8. Ҳалол нафақа. Ҳожи ҳажда сарфлаш учун ҳалол молдан олган пок нафақасини олиши керак, токи ҳажи Аллоҳ таоло ҳузурда бенуксон бўлсин. **Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам айтганлар: «Албатта, Аллоҳ покдир, фақат пок нарсани қабул қиладир» (Муслим ривояти).**

- 9.** Хотиржам бўлиш, олийжаноб бўлиш.
- 10.** Ҳожи биродарларига ғамхўр бўлиш, жумладан:
- Уларга азият етишига йўл қўймаслик (мисол учун, овозини кўтариш билан);
 - Улар учун қулайлик яратишга ҳаракат қилиш;
 - Ўзи хоҳлаган, яхши кўрган нарсасини улар учун ҳам илиниш;
 - Ўзи учун ёмон бўлган нарсани улар учун ҳам ёмон кўриш;
 - Улардан бирор азият етса, сабр қилиш.

11. Тилни тийиш. Тилидан фақат гўзал сўзлар чиқсин, ғийбатдан, беҳуда сўздан, бекорчи суҳбатлардан ўзини четда тутсин. Тортишув ва баҳсларга аралашмасин (агар ҳақни юзага чиқариш ва ботилни исботлаш учун бўлмаса).

12. Кўзни тийиш, яъни назарини пастлатиш. Ўзини Робби ҳузурда тургандек билсин. Бу билан ўзининг ҳам қалби ташвишдан холи бўлади, фитнаю синовлардан четда бўлади. Ҳажи эса бенуксон бўлади.

13. Аёллар учун сатр ва иффат лозимдир. Улар эркаклар билан мулоқот қилишдан, табарруж(чиройларини кўз-кўз қилиш)дан, маҳрамсиз сафар қилишдан эҳтиёт бўлишсин.

14. Аллоҳ йўлида даъват қилиш, яъни яхшиликка буюриш, ёмонликдан қайтариш. Буларнинг барчаси кишининг тоқати, қудрати даражасида юмшоқлик билан, ширинсўзлик бўлади.

15. Ҳожиларга ёрдам бериш. Адашганларга йўл кўрсатиш, билмаганини ўргатиш каби ишлар шулар жумласидан.

16. Инфок қилишни кўпайтириш. Жумладан, мухтожларни хурсанд қилиш, биродарларининг ёрдамга эҳтиёжи борлигини сезса, ўзлари сўрашидан аввал уларга ёрдам бериш.

17. Ўзининг мақомининг (ўзи турган макони ва замонининг) азаматини (улуғлигини) ичидан ҳис қилиш. Аллоҳ таоло марҳамат қилади: **«Ана шундай. Ким Аллоҳнинг нишонларини улуғласа, бас, албатта, бу қалбларнинг тақвосидандир» (Ҳаж сураси, 32-оят).** Бу билан кишининг ҳаж пайтида етадиган қийинчилик ва азиятларга сабр қилиши осон бўлади. Шунингдек, вақтини ҳам ғанимат билиб, уни Аллоҳга қурбат ҳосил қилиш учун сарф қилади. Кучига куч қўшилиб, ибодатга рағбати ортади. Ўзи машғул бўлаётган нарсадан ҳузур топади.

18. Ҳаж кунлари тугашига тайёр бўлиш. Ҳаж кунлари саноклигина, тез ўтиб кетувчидир. Ҳожи ҳар дақиқани ғанимат билса, бу кунлар тугаётганда кўп ажр ололмаганидан пушаймон бўлиб юрмайди.

19. Фарзларни адо этишни муҳофаза қилиш. Бу аввало беш маҳал намозни жамоат билан ўқишдир. Шунингдек, ҳаром ишлардан тийилишдир.

20. Нафсини кераксиз нарса билан машғул қилишдан узоқда бўлиш. Бу кўп ҳолларда инсонга ўз ишини муваффақиятли бажара олмаслигининг асосий сабаби бўлади.

Хотима: Ҳожи Роббига қурбат ҳосил қилишда ва ҳаж амалларини адо этишда ёрдам берадиган барча нарсага ҳарис бўлиши керак. Шу билан бирга, ҳажни адо этишда ҳалал берадиган ва ажрларининг камайишига сабаб бўладиган ҳар қандай сўз ва амалдан йироқда бўлишга интилиши лозим.

Аллоҳ таоло барча мусулмонларнинг ҳажларини қабул қилсин, ибодатларининг бенуқсон бўлишида ёрдамчи бўлсин!

Зарнигор тайёрлади.

Аллоҳ таолога дуо қиласиз-у, лекин ижобат бўлмайди, бунинг сабаби шуки, сизларнинг қалбингиз ўнга нарса билан ўлган:

- Аллоҳни танийсиз-у, ҳаққини адо этмайсиз.
- Аллоҳнинг Китобини ўқийсиз-у, унга амал қилмайсиз.
- Шайтонни душман, деб даъво қиласиз-у, лекин уни дўст тутасиз.
- Расулulloҳни яхши кўрамиз, деб даъво қиласиз-у, аммо ул зотнинг йўлларида юрмайсиз ва суннатларини бажармайсиз.
- Жаннатни яхши кўрасиз-у, бироқ унга олиб боровчи амалларни қилмайсиз.
- Жаҳаннамдан кўрқасиз-у, гуноҳлардан тийилмайсиз.
- Ўлим ҳақ, деб даъвода бўласиз-у, аммо унга таёйргарлик кўрмайсиз.

УЛУҒЛАРНИНГ ЎГИТЛАРИ

- Бировларнинг айбларини кўрасиз-у, ўз айбларингизни кўрмайсиз.
 - Аллоҳ берган ризқни ейсиз-у, лекин шукронасини қилмайсиз.
 - Ўликларингизни дафн этасиз-у, аммо бундан ибрат олмайсиз.
- Ўлик ер самар бермаганидек, ўлик қалбдан чиққан дуо ҳам ижобат тополмайди.

Иброҳим Адҳам

Инсонлар Аллоҳнинг азамати ҳақида фикр юритганларида, Унга осийлик қилмасдилар.

Бишр Ҳофий

Кимнинг каломи ҳикмат бўлмаса, у лағвдир, кимнинг сукути тафаккур бўлмаса, у саҳвдир, кимнинг назари ибрат бўлмаса, у лаҳвдир (ўйиндир).

Ҳасан Басрий

Набий алайҳиссаломнинг саҳобалари: «Тафаккур – илмнинг нури», деганларини кўп эшитганман.

Амир ибн Абду Қайс

Яхши нарса ҳақида тафаккур этиш унга амал қилишга ундайди, ёмон нарса ҳақида ўйлаш ундан қочишга ундайди.

Абдуллоҳ ибн Аббос

Қалб кўр бўлганидан кейин кўзнинг кўришидан фойда йўқдир.

Али ибн Абу Толиб

Бахил киши ўз мол-мулкининг қоровули ва ўзгаларга қолдирадиган меросининг хазиначисидир.

Муҳаммад Зеҳний

Киши қанчалик бадавлат бўлмасин, у хасис ва бахил бўлса, эл ичида обрўсиз ва қадрсиз бўлади.

Абулбаракот Қодирий

Очкўзнинг бойлигидан ғам-алам ва озор етади. У каерга борса, шу ерда доду фарёд кўтарилади.

Таъмагирнинг мол-мулкига ёмон кўз билан қарама, зеро, унинг бойлигидан тиш зирқирайди.

Мажидиддин Хавофий

Ўғилгинам, татимагил бахил нонидан, Узок бўл бахилнинг дастурхонидан.

Фаридиддин Аттор

Бошингизга мушкул иш ва ташвиш тушганида мулойим бўлиб, одамларга меҳр-мухаббат кўрсатасиз. Аммо давлату неъматларга эришганингизда бағритошликка мойил бўласиз.

Абулқосим аз-Замахшарий

Пулни ўйлаб сарф қилмоқ ярим фойдадир.

Ҳасан Басрий

Сўралмасидан аввал берилса, бу саховат ҳисобланади. Сўралганидан сўнг берилса, ҳаё ёки мазаммат билан боғлиқ бўлиб қолади.

Али ибн Абу Толиб

Ўзинг муҳтож бўлатуриб, сахийлик қиламан, дема.

Муҳаммад Сиддиқ Рушдий

Назокат тайёрлади.

МУБОРАК ЗАМ-ЗАМ СУВИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ

Муборак Маккада, Масжидул Харомда Каъбадаги қора тошдан 18 метр масофада муборак Зам-зам булоғи мавжуд. Унинг пайдо бўлиш тарихи Аллоҳнинг икки пайғамбари – Иброҳим алайҳиссалом ва Исмоил алайҳиссалом ҳаётлари билан боғлиқдир. Бу тарихий воқеани барча мусулмонлар жуда яхши биладилар, шунинг учун унга тўхталиб ўтирмасдан, Зам-зам сувининг хусусиятлари ҳақида сўз юритамиз.

Аллома Тождуддин ўзининг китобида шундай ёзади: «Аллома Муҳаммад бин Исҳоқ ибн Хузаймадан сўрашди: «Қандай қилиб бундай юксак билим эгаси бўлгансиз?» У шундай деб камтарона жавоб берди: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам айтган эдиларки, ким Зам-зам сувини нима ният билан ичса, ўша нарса ижобат бўлади. Мен илм истагида дуо қилиб ичганман ва Аллоҳ таоло менга ато қилди».

Тарихда ушбу сув туфайли ҳатто умидсиз беморлар ҳам шифо топганлари тўғрисида жуда кўп мисоллар йиғилган. Ана шундай воқеалардан бирини қувайтлик журналист Гнейм ал-Мотейри сўзлаб берган эди. Унинг лейкомия (қон касаллиги) билан хасталанган укаси Талалга Ар-Риёддаги америкалик шифокорлар суяк кўчириб ўтказишди. Бир неча ой мобайнида у буюрилган дориларни қабул

қилди, аммо унинг аҳволи яхшиланиш ўрнига баттар ёмонлашди, сочлари бутунлай тўкилиб, танасига яра тошиб кетди. Ҳатто тилига ҳам яра тошганидан ҳеч нарса ея олмай қолди. 20 ёшли йигит қок суякка айланиб қолган эди.

Талалнинг замонавий тиббиёт воситаларидан шифо топишидан умидини узган қариндошлари уни Маккага Умра амалини бажариши учун юборишди. Талал бу ерда меҳмонхонага жойлашди, у ерда тери саратони билан касалланган, Зам-зам суви билан ювиниб даволанаётган ва деярли соғайган мусулмон билан танишди.

Талал ҳам худди шундай сув муолажаларини бошлаб юборди. Тўрт кундан сўнг танасидаги яралари қуриди, яна бир неча кундан сўнг эса анчагина кичиклашиб, битиб кетди, улардан фақат оқ доғлар қолди, холос. Тили ҳам аввалги ҳолатига қайтди.

Маълум бир муддатдан сўнг Талал уйига қайтди, йил давомида унинг аҳволи яхшилана борди. Ўлар ҳолатдаги йигитнинг тузалганини эшитган қариндошлари Маккага эпилепсия билан хасталанган тўрт ёшли қизчани юборишди. У муборак сувдан 15 кун мобайнида ичди. Қизча Маккага сафар қилганидан сўнг бир неча йиллар ўтди, аммо бир марта ҳам хуруж такрорланмади.

Олимлар Зам-зам сувининг шифобахштаъсири нимада эканини аниқ айтиб бера олишмайди. Саудия Арабистони Ахборот Вазирлигининг хабар беришича, махсус буклетда ўтказилган текширувлар ва тажрибаларнинг хулосасига кўра, барча халқаро стандартларга асосан Зам-зам суви ичиш учун яроқли экан. Бирлашган Араб Амирлиги фуқароси кимёгар Адел Атия муборак сувнинг кимёвий таҳлилини ўтказди ва натижаларни «Ал-Иттиҳад» газетасида чоп этди. Унга кўра сув ҳеч қандай кимёвий ёки табиий қайта ишланмаса ҳам, унда ҳеч қандай зарарли аралашмалар ва органик моддалар йўқ.

Шунингдек, соғлиқ учун хавfli бўлган фосфатлар, сульфатлар ва нитратлар йўқ, зарарли металллар – мис, кўрғошин, никел, кобальт, алюминий ҳам йўқ. Бироқ организм учун фойдали кальций, магний, сода, ишқор мавжуд. Бироқ сувнинг бундай таркиби касалликларни даволайдиган бирор алоҳида хусусиятга эга эмас. Эҳтимол, даволовчи таъсир Илохий куч билан қувватланадиган сувнинг энерго-ахборот таъсири туфайлидир.

Сув намунасининг Европа лабораторияларида қилинган таҳлили натижалари бошқа лабораториялар натижалари билан бир хил чиқди.

Зам-зам сувидаги кальций ва магний таркиби шахар сув тармоғидаги сувдан бир оз кўпроқ. Балки шунинг учун ҳам у чарчаган ҳожиларнинг тетиклашишларига ёрдам берар. Зам-зам суви самарали бактерицид хусусиятига эга бўлган фторидларни тутати.

Бу сув ҳақида қанчалик кўп билсангиз, ҳайратингиз шунчалик кўп ошаверди ва Аллоҳ таоло иймон эгаларига неъмат қилиб берган бу сувнинг мўъжизакор хусусиятларига ишончингиз яна ҳам ортаверади.

Зам-зам сувининг бир нечта ажойиб хусусиятларидан бири шуки, булоқ ҳеч қачон йўқолмайди, ҳеч қачон қуримаган, пайдо бўлганидан буён доим тўлиб туради.

Тузлар таркиби ва сувнинг таъми булоқ пайдо бўлганда қандай бўлган бўлса, шундайлигича сақланиб келади. Бу сувнинг ичиш учун яроқлилиги ҳеч қачон гумон қилинмаган. Маккага Ҳаж ва Умра учун бутун дунёдан ҳар йили келадиган зиёратчилар ҳеч қачон шикоят қилишмаган ва доим тетиклаштирувчи сувдан ҳузур қилиб ичишган.

Ҳамма жойлардаги сувларнинг таъми биридан фарқ қилади. Зам-зам сувининг таъми эса ўзгармасдир.

Микроорганизм ва бактерияларнинг йўқлиги: бу сув оддий сув тармоғидаги сувга ўхшаб кимёвий ишланмаган ёки хлорланмаган. Кўпгина булоқларда микроорганизмлар ва вегетацияларнинг пайдо бўлиши, шунингдек, сув ўтларининг ўсиши ҳисобига сувнинг ноҳуш хидли ва таъмли бўлиши кузатилади. Аммо

Зам-зам булоғида бундай ҳол кузатилмайди.

Яна шу нарса ҳайратланарлики, Зам-зам суви ҳатто йиллар ўтса ҳам ўзининг тетиклаштирувчи таъмини йўқотмайди ва доим бир хилда туради. Буни Маккага келиб, бу сувдан махсус контейнерларга солиб, ўз юртларига, ер юзининг барча чеккаларига олиб кетган одамлар тасдиқлаши мумкин. Бу сув уларнинг уйларида йиллаб турган, бироқ унинг таъми, хиди ва ранги умуман ўзгармаган. Буни бизнинг бир ишчимиз ҳам тасдиқлайди, унинг оиласида ҳам Маккадан ўн беш йил олдин келтирилган Зам-зам суви сақланар экан ва бу муддат ичида у мутлақо ўзгармаган.

Шундай экан, Аллоҳнинг буюк неъматини кадрлайлик ва ундан баҳраманд бўлайлик.

Сўзимиз якунида Ҳаж ва Умрага боришни ният қилганларга қарата мурожаат қилиб айтар сўзимиз бор: Муборак Маккада бўлар экансиз, Зам-зам сувини тўйиб-тўйиб ичинг. Турган меҳмонхонангизга олиб чиқинг, Мино водийсига ҳам олволинг. Арафотда ва Муздалифада ҳам ундан ажраманг. Ва албатта, Зам-замни ватанингизга қариндошларингиз ва яқинларингиз учун олиб келишни унутманг! Бутун оламлар Робби Аллоҳга ҳамдлар бўлсин!

Tib.islom.uzдан олинди.

САФАР ТАДБОРИГИ

Ҳар қандай сафарнинг ўзига яраша қийинчилик ва машаққати бор. Узоқ йўлга чиқканда кишилар сафар тадоригини кўриб олсалар, мушкул вазиятлардан холи бўладилар. Айниқса бу масалага аёллар кўпроқ эътибор беришлари даркор. Азиз опа-сингиллар! Сафарингиз осойишта, йўлингиз осон, оғирингиз енгил бўлиши учун қуйидаги тавсияларимизга қулоқ тутинг!

Ҳаж зиёрати учун йўлга чиқаётганингизда қуйидаги буюмларни ўзингиз билан бирга олиб чиқишни маслаҳат берамиз:

- Кўйлак-лозим (3 сидра бўлса яхши).
- Рўмол.
- Оёқ кийим (юришга қулайдан 2-3 та).
- Пайпок.
- Соябон.
- Ҳужжатларни ва шахсий буюмларни солиб юриш учун кичкина сумкача.
- Дори-дармонлар қутиси (доим ичиб юрадиган дори-дармонларингиздан ҳам).
- Сурма, хина, мушки анбар.
- Кичкина қайчи, тирноқ оладиган мослама.
- Шахсий гигиена воситалари.
- Йўл учун озиқ-овқат маҳсулотлари.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Яман аҳли ҳажга озуқа олмай келишар, «Биз таваккал қилувчилармиз», дейишар эди. Маккага келгандан сўнг одамлардан тиланчилик қилишга тушишарди. Бас, Аллоҳ таоло «Озуқа олинг, энг яхши озуқа такводир»(ояти)ни нозил қилди».

Назокат тайёрлади.

ШАРҚ АЁЛЛАРИНИНГ ГЎЗАЛЛИК СИРЛАРИ

Шарқ аёлларининг гўзаллиги азалдан тилларда дoston бўлиб келган. Уларнинг гўзаллик сирлари асрдан-асрга ўтиб, шу кунимизгача етиб келган. Пардоз воситаларининг табиий маҳсулотлар: мевасабзавот, ўсимлик ёғлари, турли ўтлар ва илдизлардан тайёрланиб, турли крем ва смуртмалар сифатида қўлланилгани барчамизга маълум. Бугунги кунда ҳам кимёвий усулда тайёрланган пардоз воситалари дўкон расталарини тўлдириб турганига карамай, опа-сингилларимиз орасида табиий маҳсулотлардан тайёрланган пардоз ашёларига қизиқиш катта. Уларни уй шароитида тайёрлаш ҳам мумкин. Қуйида тайёрланиши осон, таъсири самарали ниқобларнинг бир нечасини эътиборингизга ҳавола этамиз.

Ёғли ва меъёрдаги (нормал) юз териси учун ёшартирувчи ниқоб

Керакли масаллиқлар:

- 1 ош қошиқ хўл ачитқи (дрожа);
- 1 ош қошиқ йогурт (ёки сметана);
- 1 чой қошиқ истеъмол содаси;
- 1 ош қошиқ илиқ сув.

Барча масаллиқларни яхшилаб аралаштириб, ҳосил бўлган қоришмани юз ва бўйинга бир текисда 15 дақиқага суртиб қўйилади. Ниқоб қотишини кутиш шарт эмас (узoқ қотади). Кейин илиқ сув билан ювиб, ёғсиз крем сурилади.

Ачитқи (дрожа) юзни тозалайди, сода эса теридаги шамоллашни йўқотади.

Меъёрдаги (нормал) ва таъсирчан юз териси учун ёшартирувчи ниқоб

Керакли масаллиқлар:

- 3 ош қошиқ асал;
- 10 томчи лимон шарбати (ёғли тери учун);
- 1 ош қошиқ сабзи шарбати ёки қирғичнинг майда тишли томонидан ўтказилган сабзи (қуруқ тери учун);
- 1 дона паррак-паррак қилиб кесилган совук бодринг.

Масаллиқлар яхшилаб аралаштирилади. Тайёрланган ниқобни юз ва бўйинга оҳиста суртиб, бармоқ учлари билан енгил уқаланади. Ундан кейин ниқобни ювиб юбормасдан, устидан паррак-паррак қилиб кесилган бодрингларни бир текисда қўйилади ва 15 дақиқадан сўнг илиқ сув билан ювилади.

Уй шароитида тоник тайёрлаш

Керакли масаллиқлар:

- 1 чой қошиқ асал;
- 2-3 томчи лимон шарбати (ёғли тери учун);
- Янги атиргул барглари.

Атиргул баргларини ярим стакан қайнаган сувга солиб, устини ёпиб, 20 дақиқа давомида тиндирилади. Сўнг асал, юз терисига қараб лимон шарбати қўшилади. Кейин аралашмага пахтани ботириб олиб, юз терисига суртилади. 10-15 дақиқадан сўнг олдин илиқ, кейин совук сув билан ювилади.

Атиргул барглари эфир мойларига бой бўлиб, юз терисини ёшартириш хусусиятига эга.

Оқартирувчи ниқоб

Керакли масаллиқлар:

- 1 дона тухумнинг оқи;
 - 1 чой қошиқ туз;
 - 1 ош қошиқ лой (аптека глинаси);
 - 2-3 томчи лимон соки.
- Ҳамма масаллиқлар яхшилаб аралаштирилиб, юзга оҳисталик билан суртилади. 15-20 дақиқа ўтгач, илиқ сув билан ювиб ташланади.

Сизларни сийрат ва сурат гўзаллиги тарк этмасин!

Гўзал тайёрлади.

ПИШЛОҚЛИ ТАЁҚЧАЛАР

Керакли масалликлар:

150 г пишлоқ;

80 г сариёғ;

150 г ун;

100 мл сут;

3 г қабартма туз.

Тайёрланиши:

Пишлоқни қирғичнинг йирик тишли томонидан чиқарамиз. Пишлоқнинг нави тайёрланаётган таомимизнинг мазасини белгилаб беради. Шунинг учун тузи камроқ пишлоқни танласангиз, туз миқдорини расолаш ўзингизга боғлиқ. Эритилган сариёғни майдаланган пишлоқ билан аралаштирамиз. Унга сут, қабартма туз қўшамиз ва ун солиб, хамир қорамиз.

Тайёр бўлган хамирни 30 дақиқага музлатгичга қўямиз. Сўнг хамирни музлатгичдан олиб, 5 мм қалинликда ёямиз ва қалинлиги 2 см, узунлиги эса 15 см бўлган таёқчалар кесиб оламиз. Уларни бирма-бир қаламга спирал шаклида ўраб чиқамиз ва қаламни аста тортиб чиқарамиз.

Ўраб олинган таёқчаларимизни махсус қоғоз солинган патнисга териб чиқиб, аввалдан 200°C ҳароратда қиздирилган духовкага 15 дақиқага қўямиз. Чиройли, қизғиш тусга киргунича пиширамиз.

Тайёр бўлган пишириқни ликопларга солиб, дастурхонга тортамыз. Ёқимли иштаҳа!

Гўзал тайёрлади.

«Мўминларнинг онаси бўлган Оиша онамиз
ҳақида китоб сотиб олиб беришимизни
интиқлик билан кутаётган шу қизалоқни
Ўзинг ёрлақагин!»

Биз бугун оиламиз билан истироҳат боғига
чиқдик. Оиламиз, деганда мен, турмуш ўртоғим
ва қизимни назарда тутяпман. Ёзнинг айна
қизиган палласи. Соя-салқинда хордик чиқариш
ва айниқса қизимиз Оишани айлантириб келиш
ниятидамиз. Эсаётган шаббоданинг майин
эпкинидан ҳузурланиб, турмуш ўртоғим билан
Аллоҳга шукроналар айтиб, боғни айланиб
юрибмиз. Оиша эса болаларча қизиқувчанлик
ва беғуборлик билан
атрофимизда чопқиллаб
ўйнаб юрибди.

Икки тарафида
арчазор, унинг ортида
атиргуллар очилиб турган
йўлакдаги ўриндиқларга
бориб ўтирдик.
Оишанинг қувончи ичига
сиғмайди. Ахир у бу
кунни дадаси «Дам олиш
куни истироҳат боғига
олиб чиқаман», деб ваъда
берганидан буён кутар эди. Биз дадаси билан
қизимизнинг хурсандчилигидан қувонамиз.
Сухбатимиз ҳам асосан қизимиз ҳақида бўлади.

Аллоҳ бизни мана шу қизалоқ билан сийла-
ган. Уни бағримизга олганимизга саккиз йил
бўлди. Жажжигина чақалоқни катта қилиш,
тенгдошлари каторига қўшиш биз учун осон
бўлмади. Турмуш ўртоғим иккаламиз унинг қо-
шида парвонамиз. Бу саккиз йил мобайнидаги
бедор тунларни айтмайсизми! Шукрки, Оиша
ақлли, закия қиз бўлиб улғаймоқда. Бу ҳам бизга
Аллоҳнинг меҳрибонлиги! Биз уни Аллоҳга ва
Унинг Расулига муҳаббатли қилиб тарбиялашга
ҳаракат қиляпмиз.

Кечалари пайғамбар алайҳимуссалом
ҳақида ҳикоялар ўқиймиз. Ўқиганларимизнинг
мағизини чақиб, маъносини англашга ўргатаман.
Оиша бизни ақл-хуши, заковати ила тобора

хурсанд қиляпти. Китоб ўқиш фойдали экани,
мутолаа инсон ақлини чархлаши, дунёқарашини
кенгайтириши ҳақида унга тинмай уқтираман.
Тўғри, у ҳали ёш бола бўлгани учун анча
ўйинқарок. Айниқса кўғирчоқлар жону дили.
Шу боис баъзида сўзимни олади, баъзида
зериккандек кўринади.

Бир куни турмуш ўртоғим хизмат сафарига
борадиган бўлдилар. Орадан бир кун ўтиб,
биздан хол-ахвол сўраб кўнғирок қилдилар.
Гаплашиб бўлгач, телефон гўшагини Оишага
бердим. Гўшакнинг нариги томонидаги умр
йўлдошимнинг овози менга ҳам эшитилиб
турибди: «Оиша қизим, сенга нима олиб борай?»

«Дадажон, менга китоб
олиб келинг». Унинг
жавобидан юрагим
ажиб хапريقيб кетди.

Шу кун ҳеч ёдимдан
чикмайди.

Қизим дадасидан
ширинлик сўрамади,
кўғирчоқ талаб
қилмади, ўйинчоқ олиб
беришини илтимос
қилмади. Ваҳоланки,
кўғирчоқ ўйнаш унинг

энг сеvimли машғулотларидан бири эди. Бу
ҳам Аллоҳнинг меҳрибонлиги. У дадасидан
пайғамбарларнинг фарзандлари ҳақида китоб
олиб келишларини сўради. Қизалоғимизнинг
тарбиясидаги навбатдаги ютуғимиздан бошим
кўкка етгудек сеvinдим.

Баъзида одамлар: «Болани бунча қаттиқ
тарбия қиласиз, ўз холига кўйинг», дея эътироз
билдиришади. Қизалоғимнинг ойна олдида
туриб бошига рўмол ўраётганини кўриб
«Болалар мос кийинтирсангиз бўлмайдами?»
деганлар ҳам бўлди. Йўқ, Оиша уларнинг
фикрига қўшилмайди. У одамларнинг айтганига
эмас, Аллоҳнинг буйруғига ва Расулининг
кўрсатмасига амал қилишни хоҳлайдиган бўлди.

Биз ҳам унинг болалигига хиёнат қилмадик,
болаларча меҳрибонлик билан тарбияляпмиз.
Вақтида ўйинчоғини ўйнайди, вақтида уй

МЕН МАҒЛУБ БЎЛДИМ

ишларимга карашади, вақтида китоб ўқиймиз. Дадасининг ҳам нуридийдамизга меҳри ўзгача. Якка фарзанд эмасми, зерикиб қолганларида дадаси худди Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам елкаларига Ҳасан-Ҳусайнни ўтирғизиб ўйнатганларидек, тўрт оёқлаб тойчоқ бўлиб, устиларига миндириб, уй ичида такбир айтиб айлантирадилар. Хонадонимиз қизалоғимизнинг шўх-шодон кулгисидан янада файзли бўлиб кетади.

Унинг энг сеvimли китобларидан бири Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг оналари ҳақидаги рисоладир. Уни қайта-қайта ўқиб чиқишдан чарчамайди. Энди эса мўминларнинг онаси бўлмиш Оиша онамиз ҳақидаги рисола олиб беришимизни сўраяпти.

Биз ҳам турмуш ўртоғим билан ёшлиқдан иломий тарбия олдик, ўқидик, ўргандик. Шукрки, қизимизни ҳам шу йўлда камолотга етказяпмиз. Лекин менинг ҳам, дадасининг ҳам феълимизда бир нуқсон бор. Керак пайтда ғзабимизни, жаҳлимизни босолмай қоламиз. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам айтганларидек, кайғунинг аввалида қилинган сабр энг гўзал сабрдир. Ғзабимиз келган дақиқаларда шу ҳадисни ёдимизга олишимиз кийинроқ. Яқинларимизга ичимиздаги бор ғзабимизни сочиб бўлгачгина уни эслаб қоламиз...

Шулар ҳақида турмуш ўртоғим билан суҳбатлашиб ўтирибмиз. Оиша ҳам ўзи билан ўзи овора ўйнаб юрибди. Суҳбатимиз давомида биздан салнарироқда ўтирган жуфтликка кўзимиз тушди: ёши 18-20 ёшлардаги йигит ва қиз. Уларнинг ўтирган ҳолатларини кўрган одамнинг уятдан юзи қизариши аниқ. Бир-бирининг пинжига кириб кетай дейишяпти. Атрофдагилар учун бу қанчалик ёкимсиз кўриниш экани уларнинг хаёлларига ҳам келмаётгани аниқ. Уларни кўриб, кайфиятимиз бузилди. Ҳаттоки Оишанинг биздан узоқлашганини ҳам сезмай

қолибмиз.

Бир пайт қарасак, у ҳалиги жуфтликнинг ёнига бориб олибди. Турмуш ўртоғим иккала-мизнинг ўша ҳолатдаги авзойимизни кўрсангиз эди. Ҳалиги йигит билан қизга алланималарни гапириб турган қизимиздан анчагина жаҳлимиз чикди, лекин буни болаликка йўйиб, ўзимизни босишга ҳаракат қилдик.. Лекин Оиша ёнимизга қайтиши билан астойдил қойий бошладик.

«Нима бор сенга уларнинг олдида?», «Нега уларнинг яқинига бординг?» каби саволлар билан дадаси ҳам менга кўшилиб унга танбеҳ бера бошладилар. Жаҳл келганда ақл кетади, дейишади-ку. Ҳатто болам шўрликни бир-икки силтаб ҳам юбордим. Оиша эса ҳадик билан бир менга, бир дадасига мўлтираб қаради ва маъюс нигоҳини ерга қадаб, маҳзун оҳангда деди: «Мен уларга бу ишлари гуноҳ эканлигини айтдим».

Ё Раббий! Мен мағлуб бўлдим. Устимдан бир челақ муздек сув куйилгандек, вужудим жимирлаб кетди. Биз қилишимиз керак бўлган ишни Оиша бажарганди. Биз катталар айтишимиз керак бўлган гапни саккиз ёшли жигарбандим айтганди. Устига-устига, у биздан яхшигина дакки эшитди. Мана шу мурғак кўнгилга озор берганим учун Аллоҳ таолонинг олдида уялиб кетдим. Ўзимни кўз ёшидан аранг тийиб олдим. Дадаси ҳам қарахт бўлиб, бир сўз деёлмай қолдилар.

Аллоҳим, бизларни Ўзинг кечир, мўминларнинг онаси бўлган Оиша онамиз ҳақида китоб сотиб олиб беришимизни интиқлик билан кутаётган шу қизалоқни Ўзинг ёрлақин!

Одинахон Абдуваҳҳоб қизи тайёрлади.